

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοὺς

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20. — Δι' ἀποδοχὰς ἀρχονταὶ ἀπὸ
1 Γενναίου τοῦ ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἰς ἑτησίαις—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταθίου. 6.

30 Ἰουλίου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΚΟΥ
ἐπὶ Ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας (μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1821 ἔτους) ἡ Ἑπαιρωτικὴ Ἑλλάς διηρέθη εἰς πάντε Σαντζάκια, ὧν ἐν ἦτο τὸ τῆς Ναυπακτου, περιέχον: τὸ Βενετικόν, τὰ Κράδδαρα, τὸ Ἀποκόρουον, τὸ Καρπενήσι, τὸν Δομοκόν, τὸ Πατραζήκι, μέρος τῆς Λοκρίδος τῶν Ὀζολῶν, κτλ. (Βλ. Συλλογ. Α. Ζ. Μάμουκα, Τόμ. Δ', σελ. 257, 259, 329.).

Ὅτε τῇ 4 Νοεμβρίου 1821 συνήλθον εἰς Μεσολόγιον οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Ἀγράφων, Μαλακασίου, Ἀσπροποτάμου, Σουλίου, Ἄρτης, Βάλτου, Βονίτσας, Ξηρομέρου, Βλογροῦ, Ζυγοῦ, Μεσολογγίου, Ἀνατολικῶν, Βενετικῶν, Κραδδάρων, Ἀποκόρουου καὶ Καρπενησίου, αἰσώθησαν ἐνακαμελῆ Γερουσίαν (Γερουσία Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος), διὰ τὴν ἀκυβερνήσῃ τὸ μέρος τῆς Ρούμελης, τὸ λεγόμενον Δυτικῆ Ἑλλάδος, καὶ συγχρόνως ἔκλεξαν πληρεξούσιους διὰ τὴν Ἀ' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἑθνικὴν Συνέλευσιν (Ἀδελφ. Τόμ. Α', σελ. 23 καὶ Δ', σελ. 249.).

Κατὰ τὸν 18 νόμον τῆς 30 Ἀπριλίου 1822, περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Ὄργανισμοῦ, τὸ Κράτος διηρέθη εἰς Ἐπαρχίας, ὧν μία ἦτο, καὶ ἡ τοῦ Βενετικῶν καὶ Ἀποκόρουου. Ἀπὸ τὸν νόμον ἐκώρυσε τῇ 16 Ἀπριλίου 1823 ἡ ἐν Ἀστρεὶ Β' Ἑθνικὴ Συνέλευσις, ἐν ἣ παρήσαν καὶ οἱ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης ἀντιπρόσωποι (Ἀδελφ. Τόμ. Γ', σελ. 60 καὶ ἐπόμεν.).

Εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ τὸ Β', κατὰ τὸ 1826 συγκροτήθησαν, Ἑθνικὴν Συνέλευσιν ἡ ἡνωμένη Ἐπαρχία Ἀποκόρουου καὶ Βενετικῶν ἀπέστειλε τέσσαρας, ἀντὶ δύο, πληρεξούσιους, ἐξαιτηθεμένη συνάμα καὶ τὴν τῆς Ἐπαρχίας διαίρεσιν, εἰς δύο χωριστάς—τὴν Ἀποκόρουου καὶ τὴν Βενετικῶν. Ἀλλ' ἡ Συνέλευσις, ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν Α' καὶ Β' (6 καὶ 7 Ἀπριλίου 1826), παρεδίχθη δὲ ὁ μόνον ὡς καὶ πρότερον, ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπαρχίας. Τὸ δὲ περὶ τῆς διαίρεσεως ζήτημα «ἔμεινεν εἰς σκίψιν.» (Ἀδελφ. Δ', σελ. 41 καὶ 55' καὶ Ε, σελ. 27.).

Ἐχομεν λοιπὸν Ἐπαρχίαν Βενετικῶν καὶ Ἀποκόρουου

ποκόρουου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς τοῦ 1829 ἔτους, ὅτε διὰ συνθήκης (11 Ἀπριλίου) παρεδόθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὸ φρούριον τῆς Ναυπακτου ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα (τῇ 2 Μαΐου 1829) καὶ τὰ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Ἀνατολικῶν.

Κατὰ δὲ τὸν Αὐγουστον μῆνα τοῦ ἰδίου ἔτους, παρίστανται εἰς τὴν ἐν Ἄργει Δ' Ἑθνικὴν Συνέλευσιν ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπαρχίας Βενετικῶν καὶ Ναυπακτου (Ἀδελφ. ΙΑ' σελ. 36) καὶ χωριστά, οἱ τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκόρουου (Ἀδελφ. σελ. 101-102)

Ἐκ τῶν ἑσῶς ὡς ἱστορικῶς ἐκτεθέντων ἐξάγεται, ὅτι: ἡ ἐποχὴ τῆς σφραγίδος, ἧς ὁ τόπος ἄνωθι παρατέθη, εἶναι ἡ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπριλίον τοῦ 1829 ἔτους, ὅτε δηλονότι ἡ Ναύπακτος ἀπέτελεσε μέρος τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Ἰουλίου 1879.

A. Z. M.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Δ'

Φίλιπτε

Ἐσχάτως, ὅτε σὲ περιήγαγον εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον, ὅπου συναντῶνται ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, πάντα τὰ ἄδοντα, βοῶντα, κεκραγότα καὶ λέγοντα, μίαν ἴσως ἔλλειψιν αὐτοῦ παρετήρησας, ὅτι οὐδὲν σοὶ εἶπον περὶ τῶν ἀφῶνων ἰχθύων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἐνύδρων. Τοῦτου δὲ λόγος ἐστὶν ὅτι ταῦτα ἀλλαχού ἔχουσι τὴν ἐπίσημον δίαίτην των. Ἴσως νομίσις ἐντὸς τῆς Σπραιῆς; Παντάπασιν ἄλλ' ὅπου ἡ ἀριστοκρατία καὶ τὸ μέγα ἐμπόριον, ὑπὸ τὰς Φιλύρας. Ἐκεῖ εἰσῆλθον εἰς οἰκίαν ἰδιωτικὴν, ἀνέβην συνήθη κλίμακα μαρμαρινήν, ἧτις οὐδόλως προανήγγελλεν ὅτι ἐμελλον νὰ ἰδῶ. Ἀλλ' ἡ κλίμαξ μὲ ἔφερεν εἰς εὐρὴν διάδρομον, ἀνωθεν φωτιζόμενον, ὅπου ἐκατέρωθεν, ὀπίσω παχέων ὑέλων, δικιτῶνται οἱ φοβερώτατοι ὄφεις, ὑδραὶ, δράκοντες, συσφιγκτῆρες ἢ κροταλίται, συνήθως ὅμως κοιμώμενοι, διότι δὲν ἔχουσι τί καλῆτερον νὰ κάμωσιν, ἢ ἐνίοτε νωθρῶς σφροντες τὰς ἀγκώδεις των ἔλικας, ἵνα συλλάβωσι τὸν ἐπτοούμενον μὲν ἢ τὸ ἔξᾶλλον ἐκ φόβου στρουθίον, δὲ φύλαξ εἰσάγει εἰς τὸν θανατηφόρον κλωδόν, καὶ παραδίδει ὡς πρόγευμα εἰς τὴν ἀδρανῆ ὄρεξίν των.

Ἐκεῖθεν δὲ κατέβημεν εἰς μεγίστην στοργὴν αἰθουσαν, κατοικουμένην ὑπὸ μετοίκων τῶν ἄλλων ζωϊκῶν βασιλείων, ὑπὸ σπανίων πτηνῶν καὶ ἀεικινήτων πιθήκων. Ἐδῶ δὲ συνέδεσα

1. Ἴδὲ σελ. 119.

γνωριμίας και μετά του περικλεούς Γορίλλα, περί ου πέρυσιν ἀντήχει πάσα ἡ Εὐρωπαϊκὴ δημοσιογραφία, τὰς ὁδοιπορίας του εἰς τὰς πρωτευούσας τῆς Εὐρώπης ἐπισημότερον ἀναγγέλλουσα ἢ τὰς τῶν ἡγεμονοπαίδων. Καὶ ὡς αἴτιος μὲν δὲν ἦτον ὅλον τὸ ἐναντίον μάλιστα. Ἀλλ' ἡ ζωηρότης καὶ ἡ χάρις τῶν κινήματων του ἦσαν ἐπαγωγόταται ὅταν ἐπαιξε μετὰ μεγάλου κυνός, τοῦ ἐπιστηθίου του φίλου, ἢ μετὰ μικροῦ παιδίου, πρὸς ὃ εἶχεν οἰκειωθῆ, ἢ ὅταν ἐβρίσκετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φύλακός του καὶ τὸν κατεφίλει ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν. Ἀπέθανε δ' ἐκ τῆς ἐπιχειρίας τοῦ κλίματος, νῆπιον ἔτι, πρὸς πολλὴν θλιψὴν τῶν θαυμαστῶν του καὶ τῶν φυσιοδιφῶν, οἵτινες πρῶτον τοῦτον εἶδον καὶ ἐσπούδασαν ἐν Εὐρώπῃ ζῶντα ἀνθρωποπῆθια, πρὸς σωτηρίαν ὅμως ἴσως τοῦ φύλακός του, εἰς ὃν ἐλθέριαι ἠδύνατο ν' ἀποθῶσιν αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, ἂν τὸ νευρώδες βρέφους ἤμψανεν εἰς τὰς διαστάσεις καὶ τὴν ὑπερρῆκλειον ῥώμην τοῦ ἀρτίου Γορίλλου.

Δευτέρα καταβάθρα μᾶς ἔφερον εἰς ὑπόγειον λίμνην, ὑπὲρ ἣν εἰς οὐ μικρὸν ὕψος κρέμανται μέλανες βράχοι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀψόφως ἐπέτων καὶ δυσσιώνως ἐκρωζόν νυκτόβια ὄρεα· εἰς δὲ τὸν πυθμένα ἐν ἀμυδρῷ φωτὶ ἐκινούντο χελῶναι, φῶκαι καὶ κροκοδείλοι.

Ἀπὸ τῆς λίμνης δὲ ταύτης σύριγγε σκοτεινὴ εἰσδύει βαθέως, ἐλισσομένη ὑπὸ τοὺς βράχους. Εἰς δὲ τὰ πλευρὰ αὐτῆς ἀνοίγονται μεγάλαι φωτειναὶ ὄπαι, ὡς μαγικαὶ τινες διόψεις εἰς τὰ θαύματα τοῦ βασιλείου τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐκεῖ ἰχθύς, ἀπὸ τῶν μικροσκοπικῶν μέχρι τῶν ὑπερ-οργυιαίων, ἐκεῖ μαλάκια παντοῖα καὶ ὀστρακό-δεσμα, ὁ μικρὸς κομψὸς θαλάσσιος ἵππος καὶ ὁ κάθοπλος ληστής τῶν θαλασσῶν ἀστακός, ἐλευθέρως ἀναστρέφονται εἰς ὕδωρ ἢ γλυκὺ ἢ θαλάσσιον, συμφώνως ἕκαστον πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὰς εἴσεις του, ἄς ὁ ἐκθαμβὸς ὀφθαλμὸς δύναται ἀκωλύτως νὰ παρακολουθῆ καὶ σπουδάζῃ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας των. Πρὸ πάντων δὲ ὁ πυθμὴν παρέχει ἐξάισιον θέαμα μαγικοῦ κήπου τῆς Ἀμφιτρίτης, ὅλον καταφύτου ὑπὸ λαμπρῶν καὶ ποικιλοχρῶν ἀνθέων. Ἄτινα ἂν δὲν εὐωδιάζωσιν (ἐκτὸς ἴσως μόνον διὰ τοὺς ἰχθύς), ἔχουσιν ὅμως ἄλλο, πολὺ ἀνώτερον πλεονέκτημα, ὅτι... ζῶσι. Πολλάκις ἐν ᾧ ἱκνυμάζεις τὰ ἐνυδρα ἐκεῖνα πυκνόφυλλα ῥόδα, ἢ τὰς ἀνεμώνας, βλέπεις ὅτι τὸ ἀνθος συστέλλεται σπασμωδικῶς, διότι ὀστρακόδερόν τι ἢ ἄλλος κινδυνώδης ἐχθρὸς παρέργεται οὐ μακρὰν, ἢ τὸ βλέπεις νὰ στρέφεται καὶ ἐκτείνῃ τὰ πέταλά του πρὸς τινὰ διεύθυνσιν, ὅπου διαπλέει κἀνὲν ἐντομον καλὸν εἰς βρῶσιν. Τοσοῦτο δὲ μὲ κατεθυσίασεν ἡ πρώτη μου αὐτὴ ἐπίσκεψις εἰς κόσμον τέως ἀγνωστον εἰς ἐμέ, καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἐξιγνάσω τὸ μυστήριον τῆς ὑπάρξεως τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων ὄντων, τῶν ἀποτελούντων τὸν κρίκον συν-

δέσμου μετὰ τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, ἃ δ' ἐνίοτε ἡ φαντασία μου μοι παρίστα ὡς νύμφης ἐναλίου, ὡς ἀδελφῆς τοῦ Πρωτέως εἰς ἀνήθη μεταμορφωθείσας, ὥστε θὰ ἔμενον ἐπὶ ὥρας καθλωμένος ἐμπρὸς αὐτῶν, ἂν ὁ ὀδηγός μου δὲν μὲ εἰδοποιεῖ ὅτι ἔκλειε τὸ κατάστημα καὶ ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωμεν, ἂν δὲν ἠθέλωμεν νὰ διανυκτερεύσωμεν μετὰ τῶν κροκοδείλων καὶ τοῦ Γορίλλου.

Ἄλλ' ἄφ' οὐ σ' ἔφερον πάλιν ὑπὸ τὰς Φιλύρας, ἂν δὲν ἀπηύθησας... ἀναγινώσκων, παρακαλοῦθόν με, ἂν θέλῃς καὶ περαιτέρω, εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, εἰς ἣν εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ σ' ἐπαναφέρω. Καὶ πρῶτον ἰδοὺ ἀπέναντι ἡμῶν ἡ ἀποτρόπαιος οἰκία ἐν ἣ ἡ πρό ἐνὸς ἔτους ἐκακουργήθη τοῦ Νόβιλιγγ ἢ βασιλοκτόνος ἀπόπειρα. Μετ' αὐτὴν δὲ φθάνομεν πρὸ τῆς ἀφελούς αυτοκρατορικῆς κατοικίας ἧς ἐντός, διὰ τοῦ προσγαίου παραθύρου φαίνεται πολλάκις ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς τὸ γραφεῖόν του ἐργαζόμενος. Εἰς μικρὸν ὄραμα ὃ εἶδον ποτὲ εἰς τι τῶν ἐνταῦθα θεάτρων, ἀνεπετάσθη ἡ αὐλαία ἐπὶ σκηνογραφίας παριστώσης ταύτην τῆς ὁδοῦ τὴν γωνίαν καὶ τὸ ὑπὸ τῶν λύχνων τοῦ δωματίου φωτιζόμενον παράθυρον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ διαγραφομένην τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν σκιά. Ποτὲ δὲν ἤκουσα ἐν θεάτρῳ βαγδαϊότερας καὶ μᾶλλον ἐνθουσιώδεις χειροκροτήσεις, διότι νομίζω ὅτι πολλοὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἡγεμόνες ὡς τὸν Αὐτοκράτορα Γουλιέλμον ὑπὸ τῶν λαῶν αὐτῶν λατρουόμενοι.

Ἐμπρὸς τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀπαντῶμεν τὸν ἐφιππον, ἐφ' ὕψηλῳ καταγλύφου βάθρου ἰδρυμένον χαλκοῦν ἀνδριάντα Φρειδερίκου τοῦ Β', ἀριστοῦργημα γλυπτικῆς, καὶ ἀπέναντι τὸ εὐρύχωρον οἰκοδόμημα τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τὸ τῆς Ἀκαδημίας, οὐχὶ μὲν λίαν πολυτελές, ἀλλὰ περιέχον ἀκαδημαϊκούς. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον συρρέουσι καθ' ἑκάστην χιλιάδες φριτητῶν ὑπ' αὐτὰς τὰς ὄψεις τοῦ Αὐτοκράτορος, χωρὶς ποτὲ, οὐχὶ τῆς ἡσυχίας συντάραξις, ἀλλ' οὐδ' ὁ ἐλάχιστος θόρυβος ν' ἀκουσθῆ μετὰ τῶν αὐτῶν. Ὁρεῖται δὲ τοῦτο, ὡς μοι ἐξήγησαν, εἰς τὸ ὅτι οἱ νέοι οὗτοι, οἵτινες ἐμβριθῶς σπουδάζουσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρείως μάχονται ἐν πολέμῳ, σέβονται τὴν θέσιν ἐν ἣ συνήχονται, καὶ πρὸ πάντων σέβονται ἑαυτούς, ἐμφοροῦνται δὲ καὶ τῆς ἰδέας ὅτι ἦλθον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον οὐχὶ ἵνα διδάξωσι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν κυβέρνησιν, πῶς πρέπει νὰ πολιτεύωνται, ἀλλὰ πρὸς ἀπόκτησιν πείρας καὶ γνώσεων ἵνα αὐτοὶ ἐν καιρῷ καλῶς πολιτεύωνται.

Διαβάντες δὲ πρὸ τοῦ μελοδραματικοῦ θεάτρου, καὶ μετὰ τῶν ὄπλοστασιῶν καὶ τῆς οἰκίας τοῦ Διαδόχου, ἧτις ἐστὶν ἐπιφανεστέρα τῆς Αὐτοκρατορικῆς, ὑπερβῶμεν αὐθις τὴν γέφυραν, τὴν πολυτελεστέρην τῶν ἐν Βερολίνῳ καὶ δι' ὠραίων κομπομένην γλυπτικῶν συμπλεγμάτων,

καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν εὐρύχωρον πλατεῖαν ἣν εἶχομεν ἤδη ἐν παραδῶ ἰδεῖ.

Αὕτη καλεῖται «Κῆπος τέρφως», καὶ ἡ ἐπινομία ἐν ἧ ἑλάττωμα, ὃ ἴσως σοὶ φανῆ καιρίον, ὅτι κῆπος ἐνταῦθα παντάπασιν δὲν ὑπάρχει. Κεῖται δ' ἐπὶ τῆς νήσου τῆς Σπράιτς, ἧτις ἦν ἡ πρώτη τοῦ Βερολίνου κοιτίς, καὶ δεξιῶς μὲν ἡμῶν, τῶν ἐκ τῶν Φιλυρῶν ἐρχομένων, ἐγείρεται τὸ μέγα καὶ ἀρχαῖον ἀνάκτορον, ἐν τῷ μέσῳ δ' ἐστήθη χαλκοῦν πρὸ δύο ἐτῶν ἐξάισιον ἐφιππον ἀγαλμα Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ', καὶ ἀριστερῶς ἡμῖν ἰδρυται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ φιλομούσου Βασιλέως τὸ Μουσεῖον, εἰς ὃ ἐπὶ στιγμὴν πρέπει νὰ ἐνδιατρίψωμεν, διότι θὰ ἦτον ἄξιον νὰ διαπρῆπῃ ἐν μέσῳ ταῖς Ἀθηναῖς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους, καὶ κοσμεῖται ἐσωτερικῶς διὰ περιημάτων τοιχογραφιῶν τοῦ ἐνδόξου Κάουλτσαχ.

Εἰς τὸ ἀγανὲς τοῦτο τῶν Μουσῶν καταγώγιον περιέχονται ἀγάλματα, ἀγγλῦρα, προτομαὶ καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἄλλα τῆς Ῥωμαϊκῆς, πολυπληθέστερα δὲ γέφυρα ἐκμαγεῖα, καθ' ὕλην καὶ χρονολογίαν ἐκτεθειμένα, τῶν ἀρίστων ἔργων ὅσα εὕρισκονται ἐν Μουσειῶν τῆς Εὐρώπης, ἢ καὶ ἐκτὸς Μουσειῶν, ὡς πολλὰ παρ' ἡμῖν. Πλὴν δὲ τούτων ἔργα τέχνης Αἰγυπτιακῆς, διατεθειμένα ἐντὸς περιήργου μιμητάσας ναοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καὶ ἀρχαιοτάτης Ἀσσυριακῆς καὶ τῶν ἄλλων Ἀσιατῶν λαῶν, καὶ τῆς Εὐρώπης μεσαιωνικῆς πρὸ πάντων δὲ πολυτιμωτάτη συλλογὴ ἀρχαίων ἀγγείων καὶ ἄλλων κεραμοῦργημάτων, οἷον ἀγαλμάτων τῆς Τανάγρας (ὧν τὰ ἀρίστα ἀκούω ὅτι εὕρισκονται παρὰ ξένοις καὶ οὐχὶ παρ' ἡμῖν), καὶ δακτυλιοθήων καὶ νομισμάτων. Τούτων συμπληρωματικὴν συλλογὴν ἠγόρασεν ἐσχάτως τὸ Μουσεῖον ἡμίσεος ἑκατομμυρίου φράγκων παρὰ τοῦ ἀρτί ἀποθιβάσαντος Πρόξερ, τοῦ ποτὲ πρέσβειος τῆς Αὐστρίας ἐν Ἑλλάδι, ὅπου καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ νομισματικοῦ τούτου θησαυροῦ συνεκόμισε.

Ἄλλαχοῦ τὸ Μουσεῖον περιέχει ἔργα τέχνης καὶ βιομηχανίας, ἐνδύματα, ὄπλα καὶ σκευὴ τῶν ἀπωτάτων καὶ ἀγνωστοτάτων λαῶν, Ἰνδῶν, Σινῶν καὶ Ἰκπῶνων, καὶ τῶν μᾶλλον ἀπροσίτων ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Πολυνησίας. Ἄλλη δὲ πτέρυξ ἐστὶ καθιερωμένη εἰς τὰ ἀριστοῦργήματα τῶν ἐπισημοτέρων ἀπολιχνόντων ζωγράφων πασῶν τῶν χωρῶν· διὰ δὲ τοὺς ζῶντας καλλιτέχνους τῆς Γερμανίας ἐπ' ἐσχάτων παρ' αὐτὸ τὸ Μουσεῖον ἐν χλοερῷ περιβόλῳ περιλαμβάνομεν ὑπὸ διπλοῦ περιστύλου, οὗ ἡ μία πλευρὰ παρατείνει τὴν Σπράιτην, ἐκτίσθη ἕτερον ἐξάισιον οἰκοδόμημα, ὡς μέγιστος κορινθιακὸς ναός, ἐφ' ὕψιστης ἐπικαθήμενος βάσεως.

Ἄλλ' ἀκούει τὰ περὶ τοῦ Μουσειῦ. Νὰ σοὶ περιγράψω αὐτοῦ τὰ μύρια περιεχόμενα οὔτε τὸν καιρὸν οὔτε τὰς εἰδικὰς γνώσεις ἔχω. Ὑπάρχει

ἐκδεδομένος εἰς ὀγκώδη τόμον αὐτοῦ ὁ κατάλογος. Ἄν τὸν θέλῃς, γράψον νὰ σοὶ τὸν στείλω.

Καὶ ὅμως, ἕνα ἔτι σταθμὸν, πρὶν ἢ μακρυνθῶμεν. Τὸ βάθος τῆς πλατείας κατέχει ἡ ἐκκλησία ἐν ἣ ἐκκλησιάζεται ἡ αυτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Ἐστὶ δὲ ῥυθμοῦ τῶν ἀσπίδων καὶ ἀπειροκάλου, ὥστε φαίνεται ὡς κηλὶς παρὰ τὰ ἄλλα κομψὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ τῆς πλατείας οἰκοδομήματα· διὰ τοῦτο πρόκειται νὰ κατεδαφισθῆ, καὶ ν' ἀνεγερθῆ πολυτελεστάτος ναὸς ἀντ' αὐτῆς, ὅταν εὐρεθῶσιν οἱ ἀπαιτούμενοι πόροι. Ἐν τούτοις δ' εἶχεν ἀρχίσει ἀνεγειρόμενον παράρτημά τι αὐτοῦ, μέλλον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἐναπόθεσιν τῶν λειψάνων τῶν ἀποθνησκόντων Αὐτοκρατόρων, καὶ εἶχον συμπληρωθῆ αὐτοῦ οἱ τέσσαρες τοῖχοι. Τοὺς τοίχους τούτους ἐλαβε προσωρινῶς ἡ διεύθυνσις τῶν ἀρχαιοτήτων, ἵνα, διασκευάσασα αὐτούς, ἐναποθέσῃ ἐκεῖ τὰ ἐκμαγεῖα τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνευρισσομένων. Ἐνοεῖται ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ἐνταῦθα νὰ εἰσέλθῃ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκ περάτων τῆς Γερμανίας συρρέουσιν οἱ περιηγηταὶ τῶν ἁγίων τούτων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, εἰ καὶ εἰσὶ ταῦτα ἅπλα ἐκμαγεῖα, καὶ ἐπομένως δὲν μοι ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλω ὅτι πᾶς λόγιος Ἑλλήν, ἄρα καὶ σύ, ἐπεσκέψης πρὸ πολλοῦ τὰ προτότυπα εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνασκαφῆς, διὰ τοῦτο πάντα περιττὸν νομίζω νὰ σ' εἰπῶ τι περισσώτερον περὶ τῶν περιδόξων τούτων ἔργων τοῦ Ἀλκαμένους, τοῦ Πικωνίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους, ἃ εἶχον τὴν τύχην ν' ἀκούσω ἐξηγουμένα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Κουρτίου.

Πρὶν ἀναχωρήσω ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἀκούσει διασταγμούς ἂν ἡ σύμβασις δι' ἧς ἐπετρέποντο αἱ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐβλάψεν ἢ ὠφέλησε. Τότε, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα μοὶ ἦτο ξένον, εἶχε διαφύγει τὴν προσοχὴν μου. Τώρα ὅμως, μετ' ὅσα ἐνταῦθα εἶδον καὶ ἤκουσα, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι τοιοῦτοι διασταγμοὶ ὑπῆξαν. Ἡ Γερμανία προχέει Πικτωλὸν χρημάτων διὰ ν' ἀνασκάψῃ τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ πλοῦτιση τὰ Μουσεῖα ἡμῶν δι' ἀριστοῦργημάτων ἀνεκτιμητῶν, καὶ εἰς, ἂν πρῆπῃ νὰ πιστεύσω τὸν Κ. Κούρτιον, οὐδὲν μουσεῖον κέκτηται, καὶ ἡμεῖς νὰ μεψιμοιρῶμεν! Ἀλλὰ διατί ν' ἀνασκάψῃ τὴν Ὀλυμπίαν καὶ νὰ μᾶς πλοῦτιση δι' ἔργων τοῦ Ἀλκαμένους καὶ τοῦ Πραξιτέλους ἡ Γερμανία, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς αὐτοὶ; Καὶ τίς μᾶς ἐμπόδισεν ἐπὶ πενήκοντα ἔτη ἡμεῖς νὰ τὴν ἀνασκάψωμεν; ἢ ἂν ἔχωμεν τοὺς πόρους, τί μᾶς κωλύει ν' ἀνασκάψωμεν τόσα ἄλλα μέρη, ὀλίγου δεῖν πᾶσαν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου οὐχὶ ἐλιγώτερος δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ἀρχαιολογικοὺς θησαυρούς; Ἐλπίζω δὲ νὰ μὴ μοὶ ἀποδώσῃς ἑλλειψὴν πατριωτισμοῦ ἂν σοὶ ἐκφράσω τὴν πεποίθησίν μου ὅτι αἱ ἀνασκαφαὶ, καὶ ἕνεκα τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας τῶν αὐτῶν ἐπι-

τετραμμένων, και ἔνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν χορηγιῶν, μετὰ τοσαύτης ἐκτελοῦνται μεθόδου και ἀκριβείας, ὥστε και ἡμεῖς αὐτοὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ παραδειγματισθῶμεν. Μᾶς κατέδειξε δὲ τέλος ὁ καθηγητὴς ὅτι διὰ τῆς εὐλαβείας μεθ' ἧς συνελέγησαν και τὰ ἀφανέστερα τεμάχια, και διὰ τῆς τέχνης και ἀγγισίας μεθ' ἧς συνηρολογήθησαν, πολλὰ τῶν ἀγαλμάτων ἀξιολόγως συνεπληρώθησαν και πλησιάζουσι νὰ καταρτισθῶσι σχεδὸν ἄρτια τὰ δύο τῶν ἀετωμάτων συμπλέγματα, τὰ μόνον, μᾶς εἶπεν, ἀ διατηρήθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος. Ταῦτα ἐπραξαν οἱ Γερμανοὶ αἵτινες ἔχουσι τὰ ἐκμάγεα. Ἐλπίζω ὅτι ἀνώτερα ἀποτελέσματα ἐπετύχομεν και θὰ ἐπιτύχομεν ἡμεῖς, αἵτινες ἔχομεν τὰ πρωτότυπα.

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 28 Ἰουνίου 1879. Ε.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΕΥΤΟΥΣ ΠΗΛΟΒΑΤΙΔΩΝ

[Ἐκ τοῦ βωσικοῦ]

Α' Πρόσκλησις εἰς χορόν.

Ἐὶς Ἰωάννης Μύλλερ ὑποδηματοποιὸς ἐκ Παρισίων κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς θύρας του ἐπιγραφὴν, πράγματι δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Ῥήγας καταγόμενος, ἠγέρθη ἡμέραν τινὰ λίαν πρῶτῶ, ἐτάνωσε τὰς χεῖρας, ἠνώρθωσε τὸν ἐπὶ τῆς ῥινός του πεσόντα βαμβάκερον σκουφόν του και ἐπληξεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν πλευρὰν τὴν σύζυγόν του—«Σήκω, Μαρία Κάρλοβνα! Δός μου τὰ ξυράφια, τὸ μαῦρο πανταλόνι και ἔν ἄσπρο ποκάμισο. Πρέπει νὰ πάγω τοῦ ἀυλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου ἕνα ζευγάρι καλῶσια ὅπου τοῦ ὑποσέθηκα διὰ τὴν παρασκευὴν (ἡ παρασκευὴ δὲ αὕτη εἶχε παρέλθει πρὸ δύο ἐβδομάδων). Ἐγὼ θὰ ξυρισθῶ, και σὺ πρόσταξέ τὸν Βάνικα νὰ γυαλίση τὰ καλῶσια νὰ τὰ κάμη καθρέφτη. Ἦκουσες; προσέθηκεν ἐναβρονόμενος ὁ ὑποδηματοποιός. «Ἄς τὰ καμαρώση και ἄς ἰδῆ πῶς δὲν εἶνε βωσικὴ δουλειά, ἀλλὰ σαφὴ γερμανικὴ, χωρὶς ψεγάδι.»

Δὲν εἶχεν εἰσέτι παύσει μονολογῶν, ὅτε ἡ Μαρία Κάρλοβνα ἐπανήλθεν ἔχουσα τὰς πηλοβατίδας ἀνὰ χεῖρας και τὸ πρόσωπον φρικτὴν ἐκφράζον. «Ὁ Βάνικας ἦτο χθὲς μεθυσμένος, ἀνεφώνησε, τὰ καλῶσια εἶναι χαλασμένα!»

Τὸ ξυράφιον ἔπεσεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Μύλλερ. «Νὰ πάρῃ ὄργη! τὰ καλῶσια ἐνὸς ἀυλικοῦ συμβούλου! Τόσον ὠρατὰ καλῶσια!...» Καὶ ἤρπασεν αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς τῆς γυναίκος του. Ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδιόρθωτον· αἱ πηλοβατίδες ἦσαν εἰς κακὴν κατάστασιν· ἡ δεξιὰ ἦτο ἐσχισμένη κατὰ τὸ πλάγιον, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐκάλυπτε δυσώδης ὕλη.

Λύσσα κατέλαβε τὸν Μύλλερ «Βάνικα, ἀνέκραξε μετὰ κεραυνώδους φωνῆς, τί εἶν' αὐτό;...»

Εἰς τὴν θύραν ἐφάνη ἡ εὐθὺς ἄμα και ποικρὰ φυσιογνωμία τοῦ Βάνικα, ὅστις μὲ νυσταλέους ὀφθαλμούς ἐστη ξέων ἀπαθῶς τὸ ἴδιον του.

— Τί εἶν' αὐτό; ἐπανέλαβεν ἀπειλητικῶς ὁ

ὑποδηματοποιός, δεικνύων τὰς πηλοβατίδας—Ξεῦρω κ' ἐγὼ;—Πῶς δὲν ξεῦρεις; Ἐγὼ σ' ἐρωτῶ τί εἶν' αὐτό;—Και πῶς θὰ τὸ ξεῦρω ἐγὼ;

Ἐὶς ὁ Μύλλερ, ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ὄργῆς, ἔτυψε τρεῖς διὰ τῶν πηλοβατίδων τὸν Βάνικα κατὰ πρόσωπον. Ὁ Βάνικας ὠλόλυξεν, ὁ δὲ Μύλλερ ἐπραύθη.

«Τέλος τί νὰ κάμω; ἐσκέφθη, δὲν πρέπει νὰ πετάξω τὴν καλῶσια! Τοῦ ἀυλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου νὰ τὰ δώσω δὲν γίνεται, ἐπειδὴ γνωρίζει ἀπ' αὐτὰ. Θὰ γαθοῦν ἄδικα... Κάποιου ὅμως πρέπει νὰ τὰ φορτώσω... Ἄ! εἶδες, ἕνας μουσικὸς ἦλθε ταῖς προάλλαις νὰ παραγγείλῃ καλῶσια. Ἰσα ἴσα νὰ τὰ πάγω ἔς ἐκείνον; Καί! μόνον πῶς αὐτοὶ οἱ μουσικοὶ... χρήματα ἀπ' αὐτοὺς μὴν περιμένῃς, τοὺς γνωρίζω. Ἄ!... ἀνέκραξεν αἰφνης, τύψας διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μέτωπον, τὴν κυριακὴν εἶναι τὰ γενέθλια τῆς Μαρίας Κάρλοβνας.

Και περιτυλίξας τὰς πηλοβατίδας διὰ μαντηλίου, ἔλαβεν αὐτὰς ὑπὸ μάλης, φορέσας δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πλόν του στραβά, διότι μεταξὺ τῶν ὁμοτέχνων ἐφημιζετο ὡς φιλάρεσκος, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας.

Ἀπὸ τὴν μικρὰν Μορσάγκην ὅπου διέμενον ὁ Μύλλερ ἐστράφη πρὸς τὴν Κυανὴν Γέφυραν και διευθυνθεὶς πρὸς τὴν Κολόμνην ἔστη ἐνώπιον ὑψηλῆς οἰκίας ἀκαθάρτου ἐξωτερικοῦ, παρὰ τὴν πύλην τῆς ὁποίας ἐκάθητο θυρωρὸς παίζων ἐπὶ τριγύρδου κιθάρας.

— Ἐδῶ κάθεται ὁ κ. Σούλτζ; ἠρώτησεν ὁ Μύλλερ· ὁ θυρωρὸς ἠτένισε τὸν γερμανόν, εἶτα ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον ἀπεκρίθη.— Δὲν ἔχομε τέτοιους.— Ὁ κ. Σούλτζ, μουσικός—εἶναι ἕνας γερμανός, μὰ μουζικάντες εἶναι, δὲν εἶναι, ποῖος τοὺς ξέρει αὐτοὺς ὅλους τοὺς μουζικάντιδες! Ἄναιβῆτε ἐπάνω ἐπάνω. Ἄν εἶναι αὐτὸς πάει καλά, εἰ δὲ και μὴ, ζητήσετε ἄλλου.»

Ἐὶς ὁ Μύλλερ ἀνέβη διὰ στενῆς κλίμακος και φθὰς ὑπ' αὐτὴν τῆς οἰκίας τὴν στέγην ἔστη ἐνώπιον θύρας ἐφ' ἧς ἦτο ἐπὶ χάρτου γεγραμμένη ἐπιγραφὴ «Karl Schultz musicus.» Ὁ Μύλλερ ἀνοίξας τὴν θύραν εἶδε νεανίαν ὠχρὸν ἔχοντα ὀφθαλμούς κολίλους· ἐκάθητο δὲ στρεφίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ ἀπλῆς ξυλίνης τραπέζης και κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκειντο ἀναμῆξ βιβλία και χειρογράφα τετράδια μουσικῆς. Τὸ δωμάτιον ἦτο κενόν, ἔρημον, και μόνον εἰς τὴν γωνίαν ἀχρύνα τινὰ καθίσματα ἐφαίνοντο σχηματίζοντα κλίνην. Οἱ τοῖχοι, λευκοὶ ἄλλοτε, ἠκολούθουν τὸ ἐπικλινὲς τῆς στέγης. Ἄλλως τε, ἐν τῷ δωμάτιῳ ἐπεκράτει τὸ κενὸν και ὁ ζῶφος· ἐκεῖ κατόκει ἡ πτωχεία ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῆς γυναικείας. Ἦ ἀπροσδόκητος αὕτη εἰκὼν κατέπληξε τὸν Μύλλερ, και ἔστη ἀκίνητος παρὰ τὴν θύραν, μὴ

1. Πτωχὴ συνοικία ἐν Πιερουπόλει.

ἐνωσῶν ὅποιον αἰσθημα τὸν κατέλαβεν. Ὁ ἀγαθὸς γερμανός, καταπλαγείς ἐνώπιον τοιαύτης ἀθλιότητος, ἀπώλεσε τὸ θάρρος και μετὰ κόπου ἐφέλλισε.

— Τὰ καλῶσια σας εἶναι ἔτοιμα... .

Ἐὶς ὁ νεανίας ἐστράφη και ἠτένισε μετὰ θλίψεως τὸν ὑποδηματοποιόν.

— Σᾶς εἶπα, ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἔλθω ὁ ἴδιος νὰ τὰ λάβω. Τώρα γρήματα δὲν ἔχω.— Πῶς γίνεται, κύριε Σούλτζ, ν' ἀνταγγεῖτε; Λογαριάζομεθα ἔπειτα. Τώρα ὁ καιρὸς εἶναι ὑγρὸς και τὰ καλῶσια χρειάζονται... . Ὁ δυστυχὴς μουσικός ἠγέρθη και λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Μύλλερ, τῷ εἶπεν—Εἰσθε καλὸς ἄνθρωπος!

Ἐὶς ὁ Μύλλερ ἐταράχθη. Τὸν ἔτυπεν ἡ συνειδήσις· ἠθέλησε νὰ φύγῃ τὸν πειρασμόν, ἀλλ' ἠγνώσει τί νὰ πράξῃ. Τὴν κυριακὴν ἦσαν τὰ γενέθλια τῆς συζύγου του και ἐμελλον νὰ ἔλθωσιν ἐπισκέψαις.— Κύριε Σούλτζ, ἐφθόρισεν ἐκ νέου στρέφον μεταξὺ τῶν χειρῶν τὸν πλόν του.

Ἐγὼ... νὰ σᾶς... νὰ σᾶς... παρακαλέσω. Τὴν κυριακὴν εἶναι τὰ γενέθλια τῆς γυναίκας μου Μαρίας Κάρλοβνας, και θὰ ἔχωμεν προσκεκλημένους. Λοιπὸν ἐπεθύμουν νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ἡ Μαρία Κάρλοβνα ἀγαπᾷ πολὺ τὸν χορόν και κἀνένα δὲν ἔχομεν νὰ παίζῃ, και δίχως χορόν, ξέρετε, εἶναι στενοχώρια. Ἀκόμη και τοῦ Πρεμφέρερ ἡ γυναῖκα τρελλαίνεται διὰ τὸν χορόν.—Και ποῖον ὄργανον ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.—Εἰς τὰς ἐξῆ ὥρας, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Μύλλερ, εἰς τὰς ἐξῆ. Ὁ νεανίας ἠκούσθη νὰ μὴ στενοχωρηθῆτε, και διὰ τὰ καλῶσια, παρακαλῶ, μὴ ἔχετε ἔνοιαν. Δὲν ἀξίζουν τὸν κόπον!... Μὰ θὰ χαρῆ ἔξαφνα ἡ Μαρία Κάρλοβνα;—Και ὅλος χαρὰ ὁ Μύλλερ ἔτρεξεν οἰκάδε, ὑποτονουρίζων καθ' ὁδὸν ἁσμάτια και χιρούς.

Ἐὶς ὁ Μύλλερ ἀνέβη διὰ στενῆς κλίμακος και φθὰς ὑπ' αὐτὴν τῆς οἰκίας τὴν στέγην ἔστη ἐνώπιον θύρας ἐφ' ἧς ἦτο ἐπὶ χάρτου γεγραμμένη ἐπιγραφὴ «Karl Schultz musicus.» Ὁ Μύλλερ ἀνοίξας τὴν θύραν εἶδε νεανίαν ὠχρὸν ἔχοντα ὀφθαλμούς κολίλους· ἐκάθητο δὲ στρεφίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ ἀπλῆς ξυλίνης τραπέζης και κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκειντο ἀναμῆξ βιβλία και χειρογράφα τετράδια μουσικῆς. Τὸ δωμάτιον ἦτο κενόν, ἔρημον, και μόνον εἰς τὴν γωνίαν ἀχρύνα τινὰ καθίσματα ἐφαίνοντο σχηματίζοντα κλίνην. Οἱ τοῖχοι, λευκοὶ ἄλλοτε, ἠκολούθουν τὸ ἐπικλινὲς τῆς στέγης. Ἄλλως τε, ἐν τῷ δωμάτιῳ ἐπεκράτει τὸ κενὸν και ὁ ζῶφος· ἐκεῖ κατόκει ἡ πτωχεία ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῆς γυναικείας. Ἦ ἀπροσδόκητος αὕτη εἰκὼν κατέπληξε τὸν Μύλλερ, και ἔστη ἀκίνητος παρὰ τὴν θύραν, μὴ

Β' Παιδικὴ ἡλικία.

Ἐὶς ὁ Κάρλος Σούλτζ ἐγεννήθη ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ πατὴρ του, εὐγενὴς εὐκατάστατος γερμανικὸν ἔχων τὸ φρόνημα, κατόκει, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Δουσελδῶρ, εἰς τι κτήμα του ὅπου, γέρον ἦδη, εἶχεν ἀποκατασταθῆ. Ἡ σύζυγός του εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποθάνει, τὸν οἶκον δὲ διήθνησε οἰκονόμος κακεντρεχῆς και ὀργίλη, Μαργαρίτα καλουμένη. Ἐν γένει, ὅπως οὐδὲν ὑπάρχει ἀνοητότερον ἀνοητοῦ γάλλου, οὕτως οὐδὲν ἀπεχθέστερον θυμῶδους Γερμανίδος. Ἡ Μαργαρίτα ἦτο γυνὴ τεσσακραινοῦτος, ὑψηλῆ, ἰσχνή, μὲ παρειαῖα πορφύρα, φόβος και τρόμος τῆς οἰκίας ὕλης. Τὸ κυριώτερον μέσον δι' οὗ ἐμάγευε τὸν γερμανόν Σούλτζ ἦτο ἰδιαιτέρως τὴν τέχνην περὶ

τὴν μαγειρικὴν, μάλιστα ἐδεσμάτων τινῶν τὰ ὅποια ὁ γέρον ὑπερηγάπα. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔγεινεν οἰκοδόμοισιν καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως και ἀπεμακρύνεν ὅλους τοὺς ἐναντίους τῆς. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ Μαργαρίτα ἐμίσει τὸν μικρὸν Κάρλον καθὸ ζωντανὸν ἐμπόδιον, ὅπερ ἦτο ὀλίγον δύσκολον ν' ἀπομακρύνῃ. Ὁ Κάρλος ἐφοῖτα εἰς τὴν δημοτικὴν σχολεῖον τοῦ Δουσελδῶρ, ἐσπούδαζε δὲ ὄχι καλῶς, ὅπως ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ζωηρᾶς φαντασίας παῖδες. Τῆ ἀληθείᾳ, οὐδὲν ὀυλκρότερον τοῦ ἀποστηθίζειν ῥήματα, κλίνειν ὀνόματα οὐσιαστικά και κηλιδόνειν τοὺς μαυροπίνακας, ὅταν ἡ κεφαλὴ γέμῃ πύργων μαγικῶν, ἵπποτων μὲ χρυσοῦς θώρακας και πάντων τῶν θαυμασίων ὅσα πλάττει παιδικὴ φαντασία. Ὁ Κάρλος δὲν προώδευεν, οἱ διδάσκαλοι παρεπονούντο, ἡ δὲ Μαργαρίτα ἐβεβαίωσεν τὸν γέροντα Σούλτζ ὅτι ὁ υἱὸς του εἶναι τῆς ἀπωλείας και ἀξίως ἀγγόνης. Ἐπιστρέφον ἐκ τῆς σχολῆς ὁ Κάρλος μόνον συζητήσεις περὶ γεωμετρίων και ἐπιπλήξεις βαρβάρους ἤκουε. Τέλος δὲν ὑπέφερε πλέον, διότι, ἀν ἐξ ἐνὸς ἦτο πεπρωτισμένος μὲ τρυφερὰν ψυχὴν, ἀλλ' ἦτο ὅμως και ὑπερήφανος μέχρι πείραστος. Ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν χαρακτήρων ἐπὶ τῶν ὁποίων σφόδρα ἐπενεργεῖ μία λέξις ἀγάπης, ἀλλὰ καθ' ὅν οἷα δῆποτε ἀπειλὴ εἶναι ἀνίσχυρος.

Ὅσο μᾶλλον τὸν ἐπέπληττον, τόσο μᾶλλον ἀπεστρέφετο τὰ γράμματα, και οἱ λόγοι τῆς Μαργαρίτας θὰ ἠλθῆνον, ἀν παράδοξον συμβᾶν δὲν ἦνοιγεν αἰφνης πρὸ αὐτοῦ νέαν ὁδόν.

Ἡμέραν τινὰ ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Δουσελδῶρ δακρύων. Ὁ πατὴρ του τὴν πρῶταν τὸν εἶχε ζυλίσει, ἡ δὲ Μαργαρίτα τὸν ἐδίωξεν. Ὁ δυστυχὴς παῖς, τὴν γραμματικὴν ἔχων ὑπὸ μάλης, ἔστη ἐνώπιον ἐκκλησίας και παρεδόθη εἰς σκέψεις. Μικρὰ ἦτο ἡ τύχη του· εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου του εὐρίσκετο μόνος, ἡ δὲ ψυχὴ του ἐζήτησε ὑποστήριγμα. Ἦγνώσει τὸ δύσμοῖρον τί νὰ πράξῃ. Τίς θὰ τὸ ἐλυπέτο; Ἀκουσίως εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, ἐν διασκεδᾶσθ τὴν θλίψιν τοῦ ἐκάθησε και ἤρξατο ἀκροῶμενος τῆς διδαχῆς. Ἡ διδαχὴ ἐτελείωσε, τὴν ἠκολούθησε δὲ μεγαλοπρεπῆς ἡγὸς ὄργανον. Ὁ παῖς ἤγειρε τὴν κεφαλὴν και ἠκροᾶτο. Νέον, θερμὸν, ἀνεκφραστον αἰσθημα τὸν κατέλαβεν ὅλον. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐνώπιόν του ἀνεκίλισσε νεός, ἀπέραντος κόσμος, αἱ ἰδέαι του ἐταράχθησαν και τῷ ἐφάνη ὅτι ἡ ψυχὴ του εὐρύνεται, ὅτι ὁ παιδικὸς του νοῦς εἰς πάντα ἦχον τοῦ δογάνου ἐνδυναμοῦται. Ἐβρίγησε και ἐκλαυσεν. Ἦδη ἐγνωρίζε τὸν προορισμόν του, ἡ παρηγορία εὐρέθη, ὁ σκοπὸς ἐπετεύθη, ἦτο μουσικός.

Ἀφῆσθαι τῆς λειτουργίας, ὁ Κάρλος ἔστη εἰς τὸν ναὸν, μετ' ὀλίγον δὲ κατέβη τὴν σκολιὰν κλίμακα ὁ μουσικός, γέρον φέρων φανάκην και δίοπτρα ἐπὶ πελωρίας ῥινός. Ὁ Κάρλος τὸν

έσταμάτησε.—Σίς ἐπαίξετε;—'Εγώ.—Λαμπρά ἐπαίξετε!

Τὸ γερόντιον ἐγέλασεν. Ἡ ρίς του ἐφάνη ἔτι γακροτέρα, τὰ δὲ ἐπ' αὐτῆς διοπτρα ἀνεσκήρτησαν.—Θέλω νὰ σπουδάσω μουσικὴν! ἐπανέλαθεν ὁ Κάρολος.—Σπουδάσε.—Ποῦ κατοικεῖτε;—'Εδῶ πλησίον.—Θά σᾶς ἀκολουθήσω, θά ἔλθω νὰ μὲ διδάξητε. Μὲ κάμνετε μουσικόν;

Ἡ μακρὰ ρίς ἐγέλασεν ἐκ νέου. Ὁ Κάρολος ἠκολούθησε τὸν γέροντα εἰς τὸ οἶκόν του, ὅπου, γελῶν αὐτός, ἐκάθισε τὸν παῖδα ἐνώπιον μικροῦ κλειδοκουβάλου—τοῦ μόνου κοσμήματος τοῦ πενήχρου δωματίου—καὶ ἤρξατο ἐξηγῶν αὐτῷ τὰ μουσικὰ διαστήματα καὶ ὅλον τὸν ξηρὸν πρόλογον τῆς ποιήσεως τῶν ἤχων. Ὁ παῖς μόλις ἀνέπνεε τοῦ μουσικοῦ οἱ λόγοι ἐνετυποῦντο εἰς τὴν μνήμην του· ἠκραῶτο μὲ σέβας, αἴφνης δὲ ἠγέρθη καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν μακρορρίνα γέροντα, ὅπως οὐδένα ἕως τότε εἶχε περιπτύχῃ. Συνεινήθη ὁ γέρον. Καὶ αὐτὸς ἦτο μόνος, καὶ αὐτὸς ἐπίσης δὲν εἶχε τινα ὅστις νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν καρδίαν του. Παράδοξος ὁμοιότης συνήνωνε τὸν γέροντα καὶ τὸ νήπιον. Ἀμφότεροι ἦσαν ξένοι ἐν τῷ κόσμῳ—ὁ μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βίου, ὁ δὲ κατὰ τὸ πέρας αὐτοῦ. Ἐν τῇ καταστάσει τῶν ὑπῆρχε τι τὸ συγγενές. Τὸ γερόντιον ἐσφιγξεν ἐπὶ τῆς καρδίας τὸ παιδίον ὡς πατὴρ πρὸ πολλοῦ μὴ ἰδῶν τὸ τέκνον του.

Ἐκτοτε ἔξων ἀχώριστοι καὶ ὁ μικρὸς Κάρολος καθ' ἐνάστην εὑρίσκει τὸ μέσον νὰ δραπετεύῃ ἐκ τοῦ σχολείου καὶ νὰ φοιτᾷ εἰς τοῦ διδασκάλου του, τοῦ ὁποίου ἐθαύμαζε τὸν ἐνθουσιῶδη λόγον. Ὁ γέρον ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες, ἀπαξ προσκολληθέντες εἰς ἰδέαν τινα, εἰς ἐν αἰσθημα, δι' αὐτῶν μόνον ἀναπνεύουσι καὶ ζῶσιν· ἡ μουσικὴ ἦτο εἰς αὐτὸν καὶ κόσμος καὶ ζωὴ—ὅ,τι ὁ ἄλλος εἰς τὸ πτηνόν. Περὶ αὐτῆς ἐλάλει μετὰ κόσμου, ὡς περὶ μυστηρίου, μετ' ἔρωτος, ὡς περὶ φίλου πιστοῦ. Πλὴν οὐδέποτε ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ γέροντος ἦτο τόσον μέγας, οὐδέποτε τὰ διοπτρά του ἐσκήρτων ἐπὶ τῆς ἀπεράντου βινός του εἰς βαθμὸν τυροῦτον, ὡς ὅποτε ὠμίλει περὶ τοῦ σοφοῦ φίλου του, τοῦ μεγάλου Βετχόβεν. Εἶχον ὁμοῦ σπουδάσει παρὰ τῷ Φόν·'Ε δὲν, καὶ νέοι ἀμφότεροι διήλθον ὁμοῦ τὰ πρῶτὰ τῶν ἔτη κατόπιν ἐχωρίσθησαν, ἵνα ὁ μὲν ἀποθάνῃ ἀγνωστος εἰς γωνίαν τινα τῆς ἐκκλησίας του, ὁ δὲ τελευτήσῃ ἐν πτωχείᾳ καὶ θλίψει, φέρων τὴν διπλοῦν στέφανον τῆς δυστυχίας καὶ τῆς δόξης. Τὴν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου μουσικοῦ λατρεῖαν αὐτῆν, τὸ ἀγνὸν αὐτὸ πάθος πρὸς τὴν ὑψηλὴν μουσικὴν τὸ γερόντιον μετέδωκε καθ' ὅλοκληρίαν τῷ Κάρωλῳ, ὅστις, μνηθεὶς εἰς τὸ νέον τοῦτο μυστήριον, ἔγινε δοκιμώτατος, καὶ ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ γλώσσῃ εἰς εὐφρόνους μόνον καταληπτὴν καὶ ν' ἀνυψῇ τὴν ψυχὴν ἀπὸ πάσης ἐπιγείου

μελέτης. Ἐκτοτε ἡ ζωὴ του ἔλαβε νέαν τάσιν καὶ ἡ εἰς τὸ σχολεῖον φοίτησις κατέστη εἰς αὐτὸν ἀφόρητος πλέον.

Τὸν δυστυχῆ παῖδα κατέβαλλεν ἡ ὑπερβολὴ τῶν ψυχικῶν του δυνάμεων. Ἐσκήφθη ὅτι διὰ τὴν ζωὴν ἤρειε ἡ ποίησις μόνη, ὅθεν καὶ κατέβαλε τὸν νοῦν διὰ τοῦ αἰσθήματος, τὴν πραγματικὴν διὰ τῆς φαντασίας, κακῶς δ' ἐκτιμήσας τὴν ἰδίαν ἀξίαν, κατέστρεψε τὸ μέλλον του. Οἱ διδάσκαλοι του μετὰ νέας ἀγανακτήσεως ἐδάλωσαν πρὸς τὸν γηραιὸν Σούλτζ ὅτι ὁ υἱὸς του ἐπὶ ἡμέρας ὅλας ἀπουσίαζε καὶ ὅτι τὰ τετράδιά του ἀντὶ λατινικῶν θεμάτων καὶ σχολίων εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, γέμουσι σημειῶν μουσικῶν. Ἡ Μαργαρίτα ἐθριάμβευεν, ὁ δὲ γέρον Σούλτζ ἀπηγάρευσε τῷ υἱῷ του ἐν φανῇ τοῦ λοιποῦ ἐνώπιόν του. Ἐκτοτε ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος ἦτο εἰς τὸν παῖδα ἀδύνατος. Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι μία λέξις ἀγάπης ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ, νὰ νικήσῃ τὸ πείσμα του, τὸ θάνατον, ἡ ἀπειλὴ τὸν ἠρέμιζεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Δὲν ἐζήτησε συγγνώμην, οὔτε νὰ διορθωθῇ ὑπεσβέθη—ἀλλὰ ἐκσπενδονήσας μακρὰν τὰ βιβλία, ἐγένετο μουσικός.

Γ' Νεότης.

Οὕτω παρήλθον τινα ἔτη.

Ὁ παῖς ἔγινε νεανίας, ὁ μουσικὸς ἐσχατογῆρος· αἱ δυνάμεις τοῦ τελευταίου βαθμῆδον ἐξησθένουν, τὸ τέλος του ἐπλησίαζε. Τέλος, μετὰ τινα μεγάλην ἐφορτὴν καθ' ἣν ἠθέλησεν ἀφεύκτως νὰ παίξῃ ὁ ἴδιος καὶ τῶν ἄλλων ἐπαίξε μετὰ βαθείας ἐμπνεύσεως, τὸν ἔφερον εἰς τὴν οἰκίαν ἀνκίσθητον, μετὰ τινος δὲ ὥρας ὁ Κάρολος ἵστατο ἤδη, σύνους καὶ ὠχρός, ἐνώπιον τοῦ πτώματος του. Ὁ θάνατος τοῦ μουσικοῦ ἦτο δευτέρα ἐπίσημος στιγμή ἐν τῷ βίῳ τοῦ Κάρωλου. Μετὰ τὸν πρῶτον θρίαμβον, ἐπῆλθεν ἡ πρώτη σκέψις. Ἐσκήφθη τὸ μάταιον τοῦ κόσμου, τὸ παράδοξον τοῦτο κράμα πυρός καὶ βροχόρου, ὅπερ καλεῖται ἀνθρώπος. Τὸ πρῶτον ἤδη μετ' ἐκπλήξεως καὶ φρίκης εἶδεν ὅτι ἐν τῷ βίῳ οὐδὲν ὑπάρχει σταθερόν, ὅτι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ζωὴ εἶναι μηδέν, ὅτι εἶναι ἀπλῆ σκιά, ἀόρατόν τι καὶ ἀκατάληπτον. Ἐπίσης διέτρεξε τὰς φλέβας του καὶ ἐφοβήθη. . .

Ἦ! τί δὲν θά ἐδίδοε τότε ἵνα κλαύσῃ ἐπὶ τοῦ στήθους ὄντος λατρευτοῦ, ἵνα πνίξῃ εἰς τὰ δάκρυα τῆς ἀγάπης τὸ νέον δηλητηριώδες αἰσθημα τὸ εἰσδύσαν εἰς τὴν ψυχὴν του! Ἐκ νέου ἔμενε μόνος, κατάμονος. Ἡ ἰδέα αὐτῆ τὸν ἐπίεζε βαρέως. Ἐνόει ὅτι ἐν στιγμῇ θλίψεως μία μόνη παρηγορία ὑπάρχει, τὸ νὰ συμμερισθῇ τὸν πόνον σου ἄλλῃ, ἐπίσης πάσχουσα ψυχὴ. Τότε ἐμνήσθη τοῦ πατρός του καὶ ἔδραμε νὰ ριφθῇ εἰς τοὺς πόδας του, ἵνα ζητήσῃ τὴν προστασίαν καὶ τὴν εὐχὴν του, ἵνα, εἰ δυνατόν, τύχῃ διὰ πακαυλήσεων καὶ δακρύων, τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,

μίας πατρικῆς του θωπείας. Ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ εὔρε μεγάλην κίνησιν· ὑπῆρξε ἀνῆρχοντο καὶ κατήρχοντο τὴν κλίμακα, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς ἐπαίανιζε μουσικῇ. Ὁ γέρον ἐτέλει τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Μαργαρίτας. Ἐστειλε πρὸς τὸν υἱὸν του βαλάντιον περιέχον ὀλίγα χρήματα ἀπαγορεύσας ταυτοχρόνως αὐτῷ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν του.

Τί ἔμενε εἰς τὸν Κάρολον νὰ πράξῃ; Τὴν καρδίαν ἔχων αἰμάσσουσαν, ἔφυγε τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ ἐπλανήθη μακρὰν τῆς πόλεως ἀσκόπως καὶ ἄνευ οὐδενὸς πόθου.

Ἐκ τῶν δεινῶν ἄτινα συμβαίνουσι εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μὲν εἶναι θετικά, ὠρισμένα, τὰ δὲ ἀρνητικά. Τὰ πρῶτα εἶναι γνωστά εἰς πάντας, καὶ ἕκαστος τὰ ἐννοεῖ· τοιαῦτα φερ' εἰπεῖν, εἶναι ἡ ἀπάθεια κτήματος, ὁ θάνατος αἰκείου, ὀργίλη σύζυγος, ἀσθένεια ὀδονηρά. Ἀλλ' ὑπάρχουσι δεινὰ ἄλλα, κόρατα ὅλων καὶ ἀκατάληπτα, ἄτινα θλίβουσι, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν, σπαράττουσι τὴν καρδίαν, πιέζουσι ὡς λίθος καὶ σὲ πνίγουσι. Ταῦτα εἶναι δεινὰ ἀρνητικά, τὰ ὁποῖα ἀδυνατεῖ τις νὰ ὀρίσῃ καὶ εἰς οὐδένα ἀποκαλύπτει. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ προσπαθοῦμεν νὰ τὰ πορευώμεν, ὡς ἀποφεύγει τις θηρίον ἀνήμερον· πρὸς τοῦτο δὲ καλοῦμεν εἰς βοήθειαν πᾶν ὅ,τι ἄλλοτε ἔλαμπε δι' ἡμᾶς, πᾶν ὅ,τι θερμῶς καὶ ἱερῶς ἠγαπῶμεν· σφραγόμεθα μετ' ἔρωτος πρὸς πᾶν ὅ,τι ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπίστευε, πρὸς τὰς φιλότατας τῶν ἡμετέρων ἀναμνήσεων.

Ὁ Σούλτζ ἀνεμνήσθη τοῦ Βετχόβεν. Χάρις εἰς τὸν μακαρίτην γέροντα μουσικόν, ὁ Βετχόβεν ἦτο δι' αὐτὸν ἡ κορωνὴ τῶν πλασμάτων, ἡ ὑψίστη ἔκφρασις παντός ὅ,τι μουσικόν καὶ ποιητικόν ἐπὶ γῆς. Τὸν ἐφαντάζετο ἐστεμμένον χρυσοῦν δόξης στέφανον· ἐπίστευεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ ὡς εἰς προσευχὴν. Ἐπεθύμει νὰ μηδενισθῇ πρὸ τῆς θαυμασίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ προσδοκᾷ τὸν προορισμὸν τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἀπῆλθεν εἰς Βιέννην.

Ὁ τῆς πόλεως θόρυβος, ἡ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ζωὴ καὶ ὄλαι αὐτῆς αἱ λαμπρότητες ὀλίγα τῷ παρουσιάζον θύληκτρα. Πανταχοῦ ἤρῳτα περὶ τοῦ Βετχόβεν, ἀλλ' ἡ δὲν τὸν ἐγνώριζον, ἢ τὴν ἐγνώριζον ἀπλῶς ἐκ φήμης, ὡς ἄνθρωπον ἔχοντα ἀρκετὰ καλὴν φωνὴν βροχτόνου. «Τί σημαίνει τοῦτο; διανοεῖτο ὁ Σούλτζ, ποῦ εἶναι οἱ ναοὶ οἱ πρὸς τιμὴν τῆς μεγαλοφυΐας ἀνεγερθέντες, ποῦ δὲ κρύπτεται ἡ μεγαλοφυΐα αὐτῆ; . . .»

Μετὰ τῶν ἡμερῶν, τέλος, διερχόμενος στενήν τινα ὁδόν, εἶδε μακρόθεν γερόντιον χαραττον ἐπὶ τοῦ τοίχου γραμμὰς διὰ τεμαχίου ἀνθρώκου. Παρέκει, παιδάριά τινα ἐδείκνυον διὰ τοῦ δακτύλου τὸν γέροντα, ἕτερα δὲ τοῦ ἔστυρον τὸν ἐπενδύτην, γελῶντα ὡς τρελλὰ μεταξὺ τῶν. Τὸ γερόντιον οὐδὲν ἐνόει καὶ ἐξηκολούθει γράφον. Τὸ

ἔξωτερικόν αὐτοῦ ἦτο ἐκ τῶν παραδοξοτέρων· κόμη πολιά ἐπιπτεν ἀτάκτως μέχρι τῶν ὠμων, ὁ ἐπενδύτης του ἦτο εἰς ἄκρον τετριμμένος, περὶ δὲ τὸν πράχηνλον ἔφερε μαντήλιον ἐρυθρόν, δίδον φανταστικὴν τινα χροιάν εἰς τὰς βαθείας αὐτοῦ ρυτίδας καὶ εἰς τὴν πολιάν του κόμην. Διὰ χειρὸς τρεμούσης ἐρίπτεν ἐπὶ τοῦ πεπαλαιωμένου τοίχου σημεῖα, αἴφνης δὲ ἵστατο καὶ ἔκλινε τὸ οὖς, οἰνοὶ ἀκροώμενος ἀπομεμακρυσμένον τινα ἦχον. Ὁ Σούλτζ τὸν ἐξέλαβε παράφρονα. Ἐπὶ τέλους τὸ γερόντιον ἐμειδίασε σκεπτικῶς καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ παιδικοῦ ὄμιλου, ὅστις ἐπαίξε καὶ ἐσκήρτα πέριξ του.

Ὁ Κάρολος ἐρόμφε τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ μουσικὸν αἰσθημα ἐθέριμανε τὰ στήθη του. Εἰς τὰ ἀσυνάρτητα ἐκεῖνα σημεῖα διέκρινε νέαν, πρωτοφανῆ μελωδίαν, ἀγνωστόν τι καὶ μεγαλοφυές.

— Τίς εἶναι ὁ γέρον οὗτος; ἠρώτησε διαβάτην τινα.

— Ὁ μουσικὸς Βετχόβεν.

«Ὁ Βετχόβεν!» Καὶ ἔδραμε κατόπιν τοῦ γέροντος, ἀλλ' οὗτος ἦτο ἤδη μακρὰν, καὶ βραδέως βαδίζων, ἔκαμψε τὴν γωνίαν καὶ ἐγένετο ἀφαντος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφάνη εἰς τὸν Σούλτζ ὅτι πᾶσα ἡ ἐπίγειος δόξα διήλθε πρὸ αὐτοῦ βραδέως καὶ μυστηριωδῶς, οἰνοὶ σιὰ τις φοβερὰ, βακώδη περιβεβλημένη στολήν. Ὁ Βετχόβεν ἐγένετο ἀφαντος,—ὁ δὲ Σούλτζ δὲν τὸν ἐπανεῖδεν ἔκτοτε. Ὁ Βετχόβεν δὲν ἔμελλε νὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ, ὁ δὲ νοῦς του, πλανώμενος εἰς τὸ ἀπειρον, εἶχεν ἤδη ἀποβάλει, μακρὰν αὐτοῦ ἀπορρίψας, πᾶν τὸ γήϊνον. Ὅποια ἀκατάληπτοι καὶ ἀνέκφραστοι τόνοι ἐπλήρουσαν τότε τὴν ψυχὴν του! Ἐφαίνετο ὅτι ἐπτερεῖτο τῆς ἀκοῆς, ἵνα πληρέστερον ἀκροῦται τῆς ἐνδομύχου φωνῆς τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοφυΐας, ὅπως ἐν νῆ ἐκστάσει τῆς ἐν αὐτῷ ἠχούσης ἱερᾶς ὠδῆς φέρῃ εἰς πέρας τὴν ὑπαρξίν του, ὡς τελευταῖον ἀναφώνημα θαυμασίου καὶ ἀνηκούστου ὕμου. . .

Καὶ τότε μόνος ὁ Σούλτζ ἐν τῇ λαμπρῇ ταύτῃ πόλει, τῇ τοσοῦτον ἐνδόξῳ διὰ τὸν πρὸς τὴν τέχνην ἐρωτᾷ τῆς, αὐτὸς μόνος ἐνόησε πόσον ὑπῆρχε μεγαλεῖον ἐν τῇ τελευτῇ μεγάλου ἀνδρός.

Δ' Ἡ δοῦκισσα.

Σύγγνωθί μοι, αὐστηρά μου ἀναγνώστρις, ἀντόσον ταχέως ρίπτομαι ἀπὸ μίας ἐντυπώσεως εἰς ἄλληλιν καὶ ἀποτόμως σὲ μεταφέρω ἀπὸ μίας εἰς ἄλληλιν εἰκόνα. Ὁ νοῦς μου βιάσκει ταχύτατα, ἐνθὺ ὁ κάλαμός μου βραδέως κινεῖται, καὶ ἀπορῶ, τῇ ἀληθείᾳ, πῶς νὰ συμβιβάσω ἀμφοτέρω. Ἄλλως τε, σύ, καλὴ ἀναγνώστρις, εἶδες πλέον πῶς ὅλα τὰ τῆς ζωῆς εἶναι εὐμετάβλητα καὶ ἀπατηλά, καὶ δὲν ζητεῖς βέβαια νὰ εὕρῃς ἐν τῷ διχηματί μου πλεῖονα λογικότητα. Δὲν ἔχει οὕτω;

Εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον ἐν ᾧ διέμενον ὁ Κάρολος, κατόκει ἐπίσης, κατέχουσα τὰ πρῶτα δωμάτια, ῥωσὶς δούκισσα, ἐλθοῦσα ἐκ Πετρούπολεως. Ἡ δούκισσα ἦτο πλουσιωτάτη καὶ ἐφημιζέτο ὡς λάτρης τῶν καλῶν τεχνῶν. Περὶ τῆς γραφικῆς ἐλάλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ, περὶ τῆς μουσικῆς δὲ σχεδὸν μετὰ νευρικῶν σπασμῶν. Ἐν συντόμῳ εἰ-
χαιρε φήμην γυναικὸς ποιητικῆς ἀνά πάσαν τὴν Εὐρώπην. Ἦτο τεσσαρακοντοῦτις. Εἰς τὴν αἰ-
θουσάν της συνήρχοντο πάσαι αἱ ἐπιστημότιες λόγῳ παιδείας καὶ φώτων. Ἐν αὐτῇ ὁ ζωγράφος ἔσφιγγε τὴν χεῖρα τοῦ δουκός, ὁ κιθαριστὴς ἠ-
δελφοῦτο μετὰ τὸν αὐλητὴν, ὁ ἠθοποιὸς συνελίχεται μετὰ τοῦ ποιητοῦ. Ἐπισημότης καὶ ἀξία, δι-
πλωματία καὶ μουσικὴ συνωθοῦντο καθ' ἑσπέραν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν αἴθουσαν τῆς ῥωσίδος. Ἡ ἀλήθεια τῶρα εἶναι, ὅτι ἡ δούκισσα εἶχε χαρα-
κτῆρα θετικὸν καὶ ὅλως ἀντίθετον τοῦ προσώ-
που τοῦ ὁποῖον ὑπεκρίνετο. Τὰ πάντα ὑπελόγιζεν ἐκ τῶν προτέρων καὶ τὰ προδιεχάραττεν, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς αὐτῆς ἦτο προπαρασκευασμένος, καὶ
πάσα αὐτῆς πράξις ἐκ τῶν προτέρων λολογοισμέ-
νη. Τοιοῦτοτρόπως εἶδεν ὅτι διὰ τὴν αἴθουσάν της, αἴθουσαν νέας Ἀσπασίας ἐχρειάζετο ἀφύ-
κτως καὶ τεχνόσημον. Τεχνόσημον δὲ, ὡς δὲν σὲ λανθάνει, ἀναγνώστρια, καλεῖται πρόσωπον εὐαἰδὲς μετὰ μεγαλοπρεπῆ κόμην, ὅπερ προσφέρει εἰς τοὺς ξένους τὸ τέιον καὶ μειδιά. Ἡ ἐκλογὴ τῆς δούκισσας ἔπεσεν ἐπὶ τῆς Ἑρρίεττας. . . ἀ-
πόρου νεάνιδος, ἣτις ἐδέχθη τὸν τίτλον τοῦτον, τὸν μεταξὺ θυγατρὸς καὶ θαλαμηπόλου, ταυτέ-
στι τὸν τίτλον *demoiselle de compagnie*, ὅπως συνήθως ξενοφώνως λέγεται.

Ἡ νεάνις ἦτο ὄρανη καὶ πτωχή. Ἡ θεία, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἔζη εἰς Πετρούπολιν, μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο τὴν λαμπρὰν πρότασιν καὶ ἀπέστειλε τὴν ἀνεψιᾶν πρὸς τὴν δούκισσαν. Ἡ δυστυχὴς Ἑρρίεττα ἔκλαυσεν ἐπὶ πολὺ, διότι μετὰ θλί-
ψεως κατέλειπε τὸν οἰκίσκον ἐν ᾧ ἔμενον ὄλαι αὐτῆς αἱ ἀναμνήσεις, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἀ-
γαθὴ γερμανίς, θνήσκουσα τὴν κηλόγησεν, ὁ δὲ πατήρ της, πτωχὸς ὑπάλληλος ἔζη μετὰ κόπου καὶ μόχθου, ἐπὶ μακρὸν ἀναμένων βελτίωσιν τύ-
χης. Δίφνης εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ νέου κόσμου, ἐνθα τὰ πάντα τῇ ἐφαινότο ξένα, ἄγρια. Ἐν τῇ αἴθουσῃ, ὅπου τὴν ἐτοποθέτησαν ἐνώπιον ἀρ-
γυροῦ αὐθέρου, προσέβαλε τὴν ἀκοὴν της γλώσσα νέα, εἶδε νέα πρόσωπα καὶ ξένους στολισμούς, ἔλαβε γνῶσιν νέων ἰδεῶν καὶ παθῶν, ὅλως ἀ-
γνώστων τέως αὐτῇ. Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς δου-
κίσσης ἦτο ὀρθός· οἱ νέοι ἤρχισαν νὰ περιστρέ-
φωμαι περὶ τὴν Ἑρρίετταν, ἐρωτύλοι καὶ κοῦ-
φοι, ὡς πρᾶττουσι πάντες οἱ νέοι οἱ μόνον εἰς τὴν τέρψιν ἀποβλέποντες. Ἡ νεάνις ἤκουε τὰς φλυαρίας αὐτῶν μετὰ πείσματος, ἐπειδὴ ἦτο πεπεισμένη ὅτι τὴν ἐθεώρουν ὡς παιδικὸν ἄθυρ-
μα, ὡς ἀπλοῦν μέσον διασκεδάσεως, καὶ ὅτι

οὐδὲν θερμὸν αἰσθημα συμπαθείας πρὸς αὐτὴν ἢ ἀφοσιώσεως ἐκρυπτον τὰ στήθη ἐκείνη, τὰ τοσοῦτον λαμπρὰ ἐξωτερικῶς. Ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ταύτης ἀπαθείας, ἡ μουσικὴ ἦτο ἡ μόνη αὐτῆς παρηγορία. Ἀλλ' ἡ δούκισσα καὶ ἐκ τού-
του εἴξευρε νὰ ὠφελῆται. Καθ' ἑσπέραν, ὅτε ἡ αἴθουσά της ἐπληροῦτο ξένων, ἀπεινετο πρὸς τὴν Ἑρρίετταν καὶ θεραπευτικῶς τὴν παρεκάλει νὰ παίξῃ τεμάχιον τι τοῦ Γερτζ ἢ τοῦ Καλχη-
πρένερ. Ἡ τάλαινα νέη, ἣτις θὰ εἶδιδε τὸ πᾶν ἐν' ἀποφύγῃ τὴν θορυβώδη ἐκείνην κοινωνίαν, ἐκά-
θητο πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ μεθ' ὑπομο-
νῆς ἤκουεν ὄλας τὰς τυπικὰς φιλοφρονήσεις, ἀς σιωπηρῶν τῇ ἐπεδαφίλειον.

Ἐσπέραν τινά, ὅτε, παρατώσσα λαμπρὸν *ca-
piscio* πλήρες τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ ἀλμάτων ἐκείνων, τῶν ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς νεωτέροις κυ-
βαλισταῖς, ἐκάθητο σκεπτικῶς, ἤκουσε πλησίον της τὴν ἐπομένην ἐρώτησιν:

— Τί φρονεῖτε ὑμεῖς, περὶ τῆς μουσικῆς αὐ-
τῆς, κύριε Σούλτζ; — Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι μουσικὴ, ἀπήνητησεν ἐκείνος μετ' ἀπαθείας.

Ἡ Ἑρρίεττα ἀκουσίως ἀνένευσεν· τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἀνάστημα, τὸ ὄχρον πρόσωπον καὶ τὸ ἄ-
τοπον τῆς ἐκφρασθείσης γνώμης, τῇ ἐφάνησαν τόσον παράξενα, τόσον ἀπρεπῆ, ὥστε ἡ γυναικεία αὐτῆς περιεργία, ἀκουσίως αὐτῆς διηγήθη.

«Ὅταν ὁ ἠθοποιός, ἐπανελάθει ὁ Σούλτζ, μετ' εὐγλωττοῦ τέχνης ἐκφράζει ἡμῖν, ἀπὸ σκη-
νῆς, ὄλα τοῦ ἀνθρώπου τὰ πάθη, εἶπατε, δὲν τὸν προτιμάτε τοῦ ἀνοήτου γελοιοποιοῦ, ὅστις πηδᾷ καὶ μορφαίνει ἐνώπιον τοῦ πλήθους; Ὅτε ὁ ζω-
γράφος, ἀνωθεν ἐμπνευσθεὶς, ἐξεικόνισεν εἰς ὑ-
μᾶς τὴν ἱεράν μορφήν της Παναγίας, εἶναι δυνα-
τατὸν νὰ σᾶς κινήσωσιν εἰς θαυμασμὸν γελοιο-
γραφίαι; Ἡ φρονεῖτε ὅτι ἡ μουσικὴ δὲν ἔχει καὶ αὐτὴ τοὺς βαθμοὺς της, ὅτι δὲν ἔχει τοὺς γελοιο-
ποιοὺς αὐτῆς καὶ τὰς ἐλεινὰς γελοιογραφίας; Πιστεύσατέ με· ὄλαι αὐταὶ αἱ ταχυδακτυλο-
γικαὶ συμφωνίαι, εἶναι ἀπλὰ γελοιογραφίαι καὶ οὐδὲν ἄλλο.»

Ἡ Ἑρρίεττα ἤκουε μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Τὸ πρῶτον ἤδη ἤκουε πολυμῶν λόγον, ἰδέας ἐν πεποιθήσει ἐκφραζομένας, καὶ οὐχὶ φιλοφρονή-
ματα πάσης ἐννοίας κενά.

— Ἀγαπάτε τὴν μουσικὴν; ἠρώτησε στρα-
φεῖσα πρὸς τὸν Σούλτζ. Οὗτος ἐταράχθη. Εἶπο-
μεν ἤδη ὅτι ἡ Ἑρρίεττα ἦτο ἐξόχου κάλλους. Οἱ κυανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον τῆς ψυχῆς αὐ-
τῆς τὴν ἀγνότητα, καὶ πλουσία κόμην ξανθὴ κατέπιπτε δακτυλοειδῶς μέχρι τῶν ὤμων. Ὁ Σούλτζ τὴν ἐθεώρησεν, ἐκείνη δὲ ἐπανελάθε τὴν ἐρώτησιν της. — Αἰσθάνομαι τὴν μουσικὴν, ἀπε-
κρίθη μετὰ δισταγμοῦ ὁ Σούλτζ, σπουδάζω νὰ τὴν ἐννοήσω.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπλησίασεν ἡ δούκισσα. «Κύριε Σούλτζ, εἶπε διὰ τῆς θεραπευτικῆς φωνῆς

της, μετὰ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ θάρρος γείτονος, εἰς τὸ ὁποῖον θρεῖλω τὴν γνωριμίαν σας, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μᾶς παίξητε ὀλίγον. Ὁ φίλος μου, ὅστις σᾶς ἤκουσε καὶ ὅστις μετὰ κόπου σᾶς ἐσῆυρε εἰς τὸν οἶκόν μου, εἶναι τρελλὸς μετὰ τὴν τέχνην σας».

Ὁ Κάρολος ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ἀλλ' ἡ Ἑρρίεττα τῷ ἔρριψε παρακλητικὸν βλέμ-
μα. Νέον, ἄγνωστον αἰσθημα τὸν κατέλαβεν. Ἐ-
κάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἦτο δὲ ὄλος τεταραγμένος. Πλησίον τοῦ ἴστατο θαυμάσιον ὄν, λευκὴν περιβεβλημένον ἐσθήτα, τοῦ ὁποῖου τοὺς χουσοὺς πλοκάμους ἐσκιάζε διαφανῆς νε-
φέλη κυανοχρόου καλύπτρας. Ἡσθάνετο τὸ ὄν αὐτὸ πλανώμενον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ὡς ἀ-
γαθοποιὸν πνεῦμα ψιθυρίζον αὐτῷ οὐρανίους ἐ-
παγγελίας. Ἡ ζωὴ αἴφνης τῷ ἐφάνη ὠραία, ἡ ἐλπίς ἀνέλαμψεν ἐν τῇ ψυχῇ του ὡς ἄστηρ φαι-
νὸς καὶ ἤρξατο παίξων.

Ἡ ἐμπνευσις δὲν ἐκφράζεται διὰ λέξεων· εἰς ζῶσαν ἰδέαν, λέξεις νεοραὶ δὲν ἀκούσι. Μόνη ἡ μουσικὴ ἴσως, ὡς τι μεταξὺ ψυχῆς καὶ λόγου, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἀ-
σθενῶς, μέρος μόνον τῆς ἀνεκφράστου θείας ἐκ-
στάσεως, ἣτις ἐπισκιάζει τὸν ἀνθρώπον, ἀπᾶς τοῦλάχιστον, ἐν τῇ ζωῇ του.

Ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ εἶπῃ, ἐξέφρασεν ὁ Σούλτζ δι' εὐγλωττίας καὶ τέχνης ἀπαραμίλ-
λου. Πᾶς ὁ λαμπρὸς τῆς δούκισσας ὄμιλος ἠγέρθη ὡς εἰς ἀνθρώπος, οἱ ἐπαινοὶ διεχύθησαν βραγ-
δαῖοι· μόνη δὲ ἡ Ἑρρίεττα ἐσιώπη. Δι' αὐτὴν ὁ Σούλτζ ἦτο ὄν ὑπεράνθρωπον.

Ἡ δούκισσα κατεγοητεύθη. «Κύριε Σούλτζ! τῷ εἶπεν, ἡ ἑσπέρα αὐτὴ δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ τῆς μνήμης μου. Θεωρῶ ἐμαυτὴν εὐτυχῆ, διότι, πρῶτη ἐγὼ, δύναμαι νὰ φέρω ἐν ταπεινὸν φύλ-
λον εἰς τὸν δάφνινον στέφανον, ὅστις ὀφείλει νὰ στέψῃ τὴν κεφαλὴν σας. Τοῦ λοιποῦ εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σας ὡς ἡ εἰλικρινεστάτη φίλη σας».

Εἰς τὴν αἴθουσαν ἐπεκράτει ἐπίσημος παραχῆ. Πεντήκοντα χεῖρες ἐθλίψαν τὴν χεῖρα τοῦ Σούλτζ, ἄλλαι τόσαι προσκλήσεις καὶ ὑποσχέσεις τὰς ἠ-
κολούθησαν. Ὁ Κάρολος νύχαραίστησε ψυχρῶς καὶ ἀπῆλθεν. Ἡ ἐπίγειος δόξα τῷ ἐφάνη μηδαμινή, ἀφ' ἧς στιγμῆς προσεθάνθη οὐρανὸν ὄλον. Ὁ-
πωσάποτε, τὴν ἐπιούσαν, ὄλη ἡ πόλις μόνον περὶ τοῦ νεοραῦ καλλιτέχνου ἐλάλει. Τὴν τρίτην ἡμέραν ὀλιγώτερος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος, τὴν τετάρτην δὲ παντάπασιν ἐλησημονήθη.

Οὕτω συμβαίνει εἰς πᾶς μεγάλας πόλεις.

Ἄν τὴν ἐπιούσαν ὁ Σούλτζ ἐπεσκεπτετο πάν-
τας τοὺς νέους αὐτοῦ γνωρίμους καὶ ἐξίχεται τὴν προστάσιαν των, θὰ ἐξησφάλιζε τὸ μέλλον του, ἀλλ' οὗτος ἔμεινεν ἄφροντις ἐν τῷ δωματίῳ του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐλησημονήθη. Πλὴν τῷ ἦτο ἀ-

διάφορον τοῦτο. Χάρις εἰς τὴν δούκισσαν, ἐγένε-
το διδάσκαλος τῆς Ἑρρίεττας.

Νεότης! Νεότης! ἀραικίκετο, ἀκατάσχετο! Πόσον ταχέως τρέγεις! πόσον ταχέως πετάς! Φέρεσαι πτερόεσσα, ὦ νεότης, ἐπὶ δὲ τῶν ποι-
κιλοχρόων πτερύγων σου συνεσπειρωμένη ἐπικά-
θηται ἡ πείρα σιωπητικὴ καὶ εἶρων, καὶ δι' ἀνη-
λεοῦς χειρὸς ἀπομακρύνει ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τὰ ὀ-
νειρα τῆς φαντασίας. Ἐῖπον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ-
τῆς, ὦ νεότης, τὰ ἀνθη σου — μὴ σὲ ἀπατήσῃ ἡ ἀκρόχολος γραῖα! Ἐῖπον αὐτῇ τὰ ἀνθη πολλῶν θελήτρων· καὶ τὴν εἰρηλικὴν ἀνθεμίδα καὶ τὴν δάφνην τὴν πολεμικὴν· τὸ ῥόδον ὄμως τοῦ ἔρω-
τος θλίψον ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς καρδίας σου καὶ μὴ ἀνεγθῆς νὰ καλλύνη πολὺν πονηρὰν φύλαξῃ αὐτὸ καλῶς, ὅταν δὲ τὸ ῥόδον μαρανθῇ ὑπὸ τῆς φλογὸς τῆς καρδίας — μηδὲ τότε παραδώσῃ αὐτὸ εἰς τῆς γραίας τὸ ὄνειδος, ἀλλὰ συναπό-
θανε μετ' αὐτοῦ!

Ἐπίσημοι ἦσαν αἱ στιγμαὶ ἐκείναι διὰ τὸν Σούλτζ. Καθ' ἐκάστην μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ μικροῦ τοῦ θαλάμου εἰς τὰς κομπᾶς αἰθούσας τῆς δου-
κίσσης, καὶ καθ' ἡ διδάσκαλος, ἔμεινε δικαιο-
ματικῶς μόνος μετὰ τῆς Ἑρρίεττας.

Δι' αὐτὸν ἡ Ἑρρίεττα δὲν ἦτο γυνή, ἀλλ' ἀ-
νώτερον ὄν, οὐχὶ τι ἐπίγειον, ἦτο πνεύμα τῆς φαντασίας του, τὸ ἰδανικὸν τῆς ἑαυτοῦ ἐμπνεύ-
σεως. Ὁ Σούλτζ ἠγάπησεν ὡς νεανίας, ὡς καλ-
λιτέχνης πλήρης ὀρμῆς καὶ πάθους.

Καὶ ἡ Ἑρρίεττα ἐπίσης παρέδωκε τῷ Σούλτζ καρδίαν καὶ ζώην, καὶ δι' αὐτὴν ὁ Σούλτζ ἦτο ἀσύνθητος ὄν, ὅπερ ἐθεώρει μετ' αἰσθημάτων τινος εὐλαθείας. Ἠγάπησεν, ὅπως ἀπερρίμμενον καὶ λησημονηθὲν παιδίον, δύναται ν' ἀγαπήσῃ ἀν-
θρώπον, ἐπιμελῶς αὐτὸ περιποιηθῆντα καὶ πε-
ριθάλλψαντα.

Ἐμμορφος ἦτο ἡ Ἑρρίεττα, ἐγοήτευε δὲ δι' ὄ-
λης τῆς καλλονῆς γυναικὸς ἀγαπώσεως. Πάσης τῆς ψυχῆς της τὰς δυνάμεις μετέβαλεν εἰς ἐν αἰσθημα, τὸν ἔρωτα· ἐδημιούργησε δι' ἐαυτὴν κόσμον νέον, κόσμον βαθυτάτου αἰσθηματος, προμήνυμα τοῦ οὐρανοῦ παραδείσου. Ἐνεκα δὲ τῶν βικάνων τῆς νεότητός της, ὄλα αὐτῆς τὰ αἰσθηματα ἦσαν ἰσχυρά. Δι' αὐτὴν ὁ ἔρωσ δὲν ἦτο ἐνασχόλησις χοροῦ ἢ τοῦ συρμοῦ ἄθυρμα, ἀλλ' ἔλαμψεν ἐν τῇ ψυχῇ της ὡς ἄστηρ μετὰ φέγγους ἀσθέστου.

Καθ' ἐκάστην διήρχοντο ὁμοῦ τὰς ὥρας των.

Καὶ ὁ μὲν ἐδίδασκεν ἐνθουσιωδῶς καὶ εὐ-
γλωττως, ἡ δὲ ἤκουε μετ' ἔρωτος· καὶ μετὰ πόσης μὲν χαρᾶς ἐκείνος ἤκουε τὰς ἐρωτήσεις της, ἡ δὲ νέα πόσον ἐθέλγετο ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ἐκείνου!

Δυστυχῶς, ὁ ἔρωσ αὐτῶν ἦτο ἐξ ἐκείνων οἴ-
τινες δὲν προωρίσθησαν εἰς τὴν ἐπίγειον εὐδαι-
μονίαν. Ἠγγίξε τὰ νέφη, ἐνῶ διὰ τὰ ἐγκόσμια

ἀγαθὰ ἀνάγκη νὰ μένη τις ἐπὶ γῆς. Ἄν, μὴ λησμονηθέντες ἐν τῇ ἀμοιβαιότητι τῶν ἑαυτῶν αἰσθημάτων, ἐξετίμων κάλλιον καὶ κόσμον καὶ ζωὴν, θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοὺς ὑπαρξίν ὁμαλὴν καὶ ἀτάραχον, ὑπείκουσαν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τοὺς νόμους τῆς πραγματικότητος. Ἄλλ' εἰς τοῦτο ἦσαν ἀμαθεῖς ἀμφοτέρωθεν· ὁ μὲν ἦτο εἰκοσαετής, ἡ δὲ μόλις ὑπερέβαινε τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ἠγαπῶντο θερμῶς, διαπύρως. Πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχον ἐννοήσει ὅτι ἀποχωριζόμενοι θὰ ἦσαν δυστυχεῖς· καὶ ὁμοῦ οὐδὲ μία κἀν λέξις ἀγάπης εἶχεν ἐξέλθει τῶν χειλέων των. Ἐν τῇ ἀθωότητι τοῦ ὁ Σούλτζ ἐφρόνει ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ἀλλοῦ ἢ πρὸ τοῦ γαμηλίου βωμοῦ. Ἄλλως τε πρὸς τί αἱ λέξεις; . . .

Τρεῖς μῆνες παρήλθον ἀστραπηδόν. Τὰ πράγματα εὐρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· ἡ δούκισσα ἐκάλει τὸν Σούλτζ εἰς τὰς ἐσπερίδας τῆς, ὅπου ἐκεῖνος σπανίως ἐφαίνετο, καὶ ὅπου πλέον δὲν εἶχε παίξει. Αἱ συναθροίσεις ἐγίνοντο τακτικά.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Σούλτζ, τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος, εὔρε τὴν νεάνίδα κλαίουσαν.

— Τί ἔχετε; ἀνεφώνησεν ἐκπληκτος.

— Ἀῦριον ἀναχωροῦμεν εἰς Ἰταλίαν ἀπεκρίθη ἡ Ἑρρίέττα.

Ὁ Κάρολος ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Ὀλοίαζεν ἄνθρωπον ὅστις πεσὼν ἀπὸ μεγάλου ὕψους ἀδυνατεῖ νὰ συνέλθῃ.

— Μὴ μὲ λησμονεῖτε, μὴ μὲ λησμονεῖτε! Πολλὰ εἶναι αἱ πρὸς ὑμᾶς ὑποχρεώσεις μου. Πάντοτε θὰ σὰς ἐνθυμοῦμαι—Ἑρρίέττα! εἶπεν ἐκεῖνος, εἶμαι πτωχὸς μουσικὸς, ὡς εἰξεύρετε· ὁ πατήρ μου μ' ἐδίωξε· θέλετε νὰ συμμερισηθῆτε τὴν τύχην μου; συγκατανεύετε νὰ γίνετε σύζυγός μου;

Ἡ Ἑρρίέττα τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα σιωπῶσα.

— Ἄλλ' ὄχι, ὄχι τώρα! ἀπήντησε μετὰ πάθους ὁ Σούλτζ, ὄχι τώρα! Δότε μοι καιρὸν νὰ δοξασθῶ, διὰ τῆς δόξης μου ν' ἀπολαύσω τὴν πατρικὴν εὐλογίαν καὶ ἀγάπην καὶ τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, ἐμφανίζομαι ἐνώπιόν σας καὶ σὰς λέγω· νόμφη τοῦ πτωχοῦ Σούλτζ! ἦλθα νὰ ζητήσω τὸν λόγον σας.—Θὰ σὰς προσμένω εἰς Ἰταλίαν, ἀπεκρίθη ἡ Ἑρρίέττα, δίδουσα αὐτῷ δακτύλιον. Εἶμαι μνηστὴ σας . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ἡ δούκισσα καὶ ἐνεχείρισε τῷ Σούλτζ ἐσπραγισμένον φάκελλον. «Ἀναχωροῦμεν αὔριον τῷ εἶπε προσηνής. Ὁταν ἐπανεέλθωμεν εἰς Πετρούπολιν ἐλπίζω νὰ σὰς ἴδω εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ θὰ σὰς βλέπω πάντοτε μετ' εὐχαριστήσεως.»

Ὁ Σούλτζ προσέκλινε καὶ μετ' ἀνεκφράστου συγκινησεως ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ἐκεῖ ἀπεσφράγισε τὸν φάκελλον.

Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον χρήματα καὶ γραμμάτιον

διαλαμβάνον τὰ ἀκόλουθα. «Διὰ τρεῖς μῆνας, πρὸς ἕν τάλληρον τὸ μάθημα—90 τάλληρα.»
Ε' Πάλη.

Ὁ Σούλτζ ἔμεινεν ἐκ νέου ἀνευ ψυχικοῦ ἀσύλου, τῷ ἦτο ὁμοῦ γνωστὸς πλέον ὁ σκοπὸς τοῦ βίου. Ἐκλείσθη ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ ἐπέδωθε εἰς τὴν σύνθεσιν. Ἡ φήμη μουσικοῦ τοῦ συρμού τῷ ἀπήρθεκε Αἰτήσεις, ὑποκλίσεις ἐξευτελιστικά, μουσικαὶ κερδοσκοπία, πάντα ταῦτα τῷ ἦσαν ἄγνωστα. Ἐπεθύμει νὰ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸ στάδιον ὡς τῆς τέχνης ἱεροφάντης καὶ οὐχὶ ὡς ἰκέτης ταπεινός· ἤθελε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πλήθους τὸ ἔργον του καὶ νὰ προσμείνῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ὅθεν ἤρξατο γράφωσιν μεγάλην συμφωνίαν δι' ὅλην ὀρχήστραν· ἐξ μῆνες παρήλθον οὕτω, ἐξῆ δὲ κατὰμονος καὶ λησμονημένος μίαν ἰδέαν ἐν τῷ νῷ, μίαν μόνην ἀνάμνησιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχων. Τὸ ἔργον του ἦτο ἔτοιμον. . .

Αἰφνης ἔλαθεν παρὰ φίλου τὴν ἀκόλουθον εἰδησιν.

«Ὁ πατήρ σας ἀποθνήσκει καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐπιθυμεῖ νὰ σὰς ἴδῃ καὶ σὰς συγχωρήσῃ. Ἡ διαθήκη του ἔγεινεν ἤδη ὑπὲρ ὑμῶν. Σπεύσατε!»

Ὁ Σούλτζ ἀφῆκε τὰ πάντα καὶ ἀνεχώρησε. Δυστυχῶς ὅτε ἐφθασεν, ὁ πατήρ του εἶχεν ἀποθάνει, ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ διαθήκη οὐδαμοῦ εὐρέθη καὶ ἀντ' αὐτῆς ἡ Μαργαρίτα ἐπαρουσίασεν ἀλλήν, δυνάμει τῆς ὁποίας καθίστατο ἐκείνη γενικὴ κληρονόμος τοῦ μακαρίτου. Πρὸς δὲ τὸν Σούλτζ εἶπεν ὅτι οὗτος, καθὼ αἴτιος τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του, δὲν ὄφειλε νὰ περιμελῆν παρ' αὐτῆς τὴν παραμικρὰν βοήθειαν.

Ὁ Σούλτζ ὄφειλε νὰ ὑποκύψῃ. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἐθρήνησε πικρῶς ἐπὶ τοῦ νεοκαφοῦς τάφου, ἐπανελάβε τὴν ὀδοιπορικὴν του βάρβδον καὶ ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Βιέννην. Ἄλλ' ἐκεῖ δύο εἰδήσεις τὸν ἐκεραύνωσαν. Ὁ Βετχόβεν εἶχεν ἀποθάνει, ἡ δὲ δούκισσα ἐξ Ἰταλίας ἐπανελθούσα, εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Ῥωσίαν.

Ὁ καλλιτέχνης ἔμεινεν μόνος. Ἡ εἰς τὸ μέλλον ἐλπίς ἀπέβαινεν ὀσημέραι ἀμαυροτέρα καὶ μᾶλλον σκοτεινὴ. Ἐσπευσε νὰ δεῖξῃ πρὸς τοὺς καλλιτέχνας τῆς Βιέννης τὸ ἔργον του, οὗτοι δὲ τὸν ἐπήνεσαν καὶ τὸν προέτρυσαν ν' ἀπέλθῃ παρευθὺς εἰς Πετρούπολιν· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τῷ ἐδόθησαν καὶ συστατικά ἐπιστολαὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ καλλιτέχνας. Ἐλαυνόμενος ὑπὸ μυστηριώδους ἰδέας, ὁ Σούλτζ ἤκουσε δολίους συμβούλους καὶ ἐγκατέλιπε τὴν Βιέννην του, ὅπου δύο φωτεινὰ μετέωρα ἔλαμψαν εἰς αὐτόν· ἡ μεγαλοφυΐα εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Βετχόβεν ἐξ ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἔρως εἰς τὴν γοητευτικὴν εἰκόνα τῆς Ἑρρίέττης. Ὅθεν λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ὀλίγα του χρήματα, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ψυχρὰν Ἀρκτον, εἰς τὴν ὑγρὰν Πετρούπολιν,

ἵνα ἴδῃ ἂν καὶ ἐκεῖ ἐπίσης, εἰς τὸ βόρειον σέλας, θὰ ἀναλάμψωσιν ἐκ νέου δι' αὐτὸν τὰ δύο μετέωρα τὰ ὑπ' αὐτοῦ θεοποιηθέντα—ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ὁ ἔρως. Ἄλλὰ φεῦ! ὁ εὐτυχὴς καιρὸς εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ ὀρίζων ἔμεινεν σκοτεινός. Ἐν Πετρούπολει ἔμαθεν ὅτι ἡ δούκισσα μετὰ τῆς Ἑρρίέττης μετέβη εἰς Ὁδησσόν. Τότε ἐνεχείρισε τὰ συστατικά του πρὸς τοὺς ἐκεῖ μουσικούς, ἀλλὰ εἰς μὲν διάσημος βιολιστῆς τὸν ἐδέχθη ὑπερηφάνως καὶ τῷ ἠρνήθη πᾶσαν βοήθειαν, τὸ παράδειγμα δὲ αὐτοῦ ἠκολούθησαν καὶ οἱ λοιποί. Ὁ μὲν εἶχεν ἀδελφὸν μουσικόν, ὁ δὲ θεῖον ὁ τρίτος δὲ ἐπαίξεν ὁ ἴδιος κλειδοκύμβαλον. «Αἱ μουσικαὶ συμφωνίαι δὲν δίδονται εὐκόλα» τῷ ἔλεγον· χρειάζονται πρὸς τοῦτο πολλὰ ἐξοδα τὰ ὅποια δὲν καλύπτονται. Τὸ κλειδοκύμβαλον ἄλλως τε εἶναι κοινώτατον ὄργανον. Ἄν ὁ Σούλτζ ἐπαίξε σάλπιγγα ἢ ἐπὶ 15 τυμπάνων, ἡ νέον τι ἄγνωστον ὄργανον, ἡ τέλος ἂν ἦτο τυφλὸς ἢ ἀνάπηρος, θὰ ἠλίπιστο ἐπιτυχία· ἀλλὰ κλειδοκύμβαλον ἔχουσι πάντες. Οἱ μᾶλλον εὐνοήσαντες αὐτὸν τὸν παρεκίνησαν νὰ παραδίδη μαθήματα, ἢ νὰ παίξῃ εἰς χορούς. Ὅτε δὲ ὁ Σούλτζ εἶπε περὶ τῶν συνθέσεών του, τὸν ἐξέλαβον ὡς παράφρονα καὶ τὸν ἐγκατέλιπον καθ' ὀλοκλήριαν. Πισθεῖς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὁ Κάρολος ἐζήτησε μαθήματα, ἀλλὰ τοιαῦτα εὔρε μόνον δύο. Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπετέλουν ὅλον αὐτοῦ τὸ εἰσόδημα, καὶ ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη ἐξῆ ἀγογγύστως ἐν τῷ ὑπερώῳ του, ὅτε τὴν πρώτην ἐκείνην ὁ Μύλλερ τῷ ἔφερε τὸ ζεύγος τῶν ἐφθαρμένων πηλοβατιδῶν ὑπὲρ τὸν ὄρον νὰ παίξῃ εἰς τὴν ἑσπέρην τῆς συζύγου του. Ἐνθυμεῖται βέβαια ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ διήγησις ἡμῶν.

ς' Ἐταῖρος.

Ἀπελθόντος τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, ὁ Σούλτζ ἐπὶ πολὺ ἐτι ἐκάθητο στηριζόμενος τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ἐσκέπτετο. . . περὶ τίνος; . . . Κύριος οἶδε. Βαρεῖα τὸν κατεῖχε θλίψις.

Αἰφνης ἀνοίγεται ἐκ νέου ἡ θύρα καὶ εἰσέρχεται νεανίας μελανόκομος, φορῶν παλαιὸν τετριμμένον ἐπενδύτην. Ἐπλησίασε βραδέως τὸν Σούλτζ καὶ κλίνας τῷ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς·

«Ἵπομονή!»

Ὁ Σούλτζ ἀνένευσε.

«Ἐπειτα δόξα!»

Ὁ Σούλτζ ἐγέλασε.

— Δόξα, φίλε, δόξα! Βλέπεις; Τὸ πλήθος, κλῖνον πρὸ τοῦ ὀνόματός σου συγκινεῖται, ἡ φήμη πανταχοῦ κηρύττει τὴν δόξαν σου. Δόξα, δόξα εἰς σέ! Αἱ γυναῖκες πλέκουσι διὰ σέ στεφάνους, οἱ δὲ ἄνδρες ζηλότυποι σὲ χειροκροτοῦν. Ὁ πτωχὸς καλλιτέχνης καθίσταται μετ' οὐ πολὺ τοῦ πλήθους δεσπότης, ἡ μεγαλοφυΐα καταλαμβάνει τὴν ἑαυτῆς θέσιν, ἡ μουσικὴ θριαμβεύει.—Νεότης! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σούλτζ.

Ἐγὼ δέ, ἐξῆκολούθησεν ὁ νεανίας, θὰ σὲ ἀ-

κολουθῶ ταπεινῶς καὶ θὰ στρώνω μὲ ἄνθη τὸν ἐνδοξὸν δρόμον σου. Ὁ ἄσχυρος σπουδαστὴς θὰ ἐνώσῃ τὸ ὄνομά του μετὰ τὸ ὄνομα μεγάλου μουσικοῦ, ἀφ' οὗ τὸ πνεῦμά των ἠδελφώθη ἤδη. Naί, ἔταίρε, ἡ μεγαλοφυΐα σου μ' ἔκαμε ποιητὴν, αἱ ιδέαι σου μ' ἐδίδαξαν νὰ σκέπτομαι, τὰ αἰσθηματὰ σου νὰ αἰσθάνωμαι, νὰ αἰσθάνωμαι διαπύρως. Δόξα εἰς σέ, φίλε μου, δόξα καὶ εἰς ἐμέ, ὅστις πρῶτος σὲ ἐνόησα! δόξα καὶ εἰς τοὺς δύο μας.—Νομίζω ὅτι εἶσαι μεθυσμένος—εἶπεν ἐκπλαγεὶς ὁ Σούλτζ. Ὁ σπουδαστὴς ἠρυθρίασε καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν. Ὁ στιγμιαῖος πυρετός του ἐσβέσθη καὶ ἔφερε περὶ αὐτὸν σκοτεινὸν βλέμμα.

— Λοιπὸν ἀποτυχία; ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.— Αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμία, ἀπήντησεν ὁ πρῶτος σπουδαστὴς μετὰ φωνῆς τρεμούσας.—αἰσχύνῃ! . . . Σὺ εἶδες πόσας νύκτας διήλθα ἄπνους καὶ συγγράφων. Ἐτος παρήλθεν ἤδη ἀφ' οὗ συζῶμεν σὺ μετὰ τὴν μουσικὴν σου, μετὰ τὴν ποίησίν μου ἐγώ—πτωχοὶ ἀμφοτέρωθεν, καὶ τὸν αὐτὸν διώκοντες σκοπὸν. Ὅτε ἐφοίτων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Καζάν δὲν ὑπέφερα νὰ ὑποβάλλω τὸν νοῦν μου εἰς τοὺς κανόνας ζῆρας ἐπιστήμης· ὁ προορισμός μου ἦτο νὰ γείνω ποιητὴς.

— Νεότης! διενόηθη ὁ Σούλτζ. Ἐγὼ πιστεύω εἰς τὴν ποίησιν, ἀλλ' ὄχι εἰς τοὺς ποιητὰς.

— Καὶ ἀφῆκα τὸ Πανεπιστήμιόν μου. . . Ἀπάτη καὶ αἰσχύνῃ! Ἀνόητος ἀνεξαρτησία χαρακτῆρος ἤρρισε νὰ μὲ πιέξῃ!

Ὁ Σούλτζ ἔτεινε σιωπηλῶς τὴν χεῖρα πρὸς τὸν νέον.

— Ἀλλὰ πρὸς τί τώρα αἱ διηγήσεις! Ὅτε σοὶ ἐξήγουν μίαν μίαν τὰς σελίδας τοῦ ἔργου μου καὶ σοὶ ἀνεγίνωσκια τοὺς στίχους μου, ἡ ἐπιδοκιμασία σου μοὶ ἦτο κολακευτικώτερα ὄλων τῶν ἀνοήτων ἐπαίνων τοῦ ἀγροῖκου ὄχλου, ὅστις θερυβδέστερον χειροκροτεῖ τὰ κηδῆματα τοῦ Τουρνιέρου, παρὰ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου Σαίξπηρου. Καὶ ὁμοῦ ἐν τῇ περὶ δόξης ἰδέᾳ ἐνυπάρχει θαυμάσιόν τι δηλητήριον, ἀνεκφραστός τις δύναμις! Ἡ ἰδέα αὕτη ὁμοιάζει γυναῖκα ἄστατον ἢ δύναται τις μὲν ἐμπαθῶς ν' ἀγαπήσῃ, ἀλλὰ δὲν ὑπολήπτεται ὁμοῦ.—Ἦσο εἰς τοῦ βιβλιοπώλου; ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.—Δὲν ἠσθάνομαι τῆς πτωχείας τὸ βάρος, ἐπειδὴ εἶχα εἰς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας μου. Χθὲς ἐτελείωσα τὴν συγγραφὴν μου καὶ ὑπῆγα εἰς τοῦ βιβλιοπώλου.—Καὶ σοὺ ἠρνήθη;—Εἰσῆλθον εἰς λαμπρὰν αἴθουσαν μεστὴν πλουσιῶν σκευοθηκῶν· τὰ πάντα ἐν αὐτῇ ἦσαν πολυτελεῖα. Εἰς τὴν γωνίαν, ὅπισθεν κομποῦ γραφείου ἴστατο διοπτροφόρος ἄνθρωπος καὶ ἔγραφεν ἐπὶ ὀγκώδους βιβλίου. Τὸν ἐπλησίασα συνεσταλμένως· Ἐγὼ ἐν χειρὸν ἔγραφον, τὸ ὅποτον ἐπεθύμουν νὰ τυπώσω, ἐψιθύρισα.—

Ἀπὸ ἀγνώστους συγγραφεῖς ἡμεῖς δὲν δεχόμεθα χειρόγραφα, ἀπήντησε χωρὶς νὰ ἐγειρῇ τοὺς

ὀφθαλμούς και ἐξακολουθῶν νὰ γράφῃ ὁ κύριος αὐτός, τοῦ ὁποίου ἡ ψυχρά ἀπάντησις μὲ κατέβαλε. — Ὡστε δὲν ἐπιθυμεῖτε οὔτε νὰ τὸ ἀναγνώσητε; τῷ εἶπον. Ὁ κύριος ἐγέλασε. — Μήπως ἔχομεν καιρὸν ν' ἀναγινώσκωμεν; Ἄλλως τε, ἡμεῖς τώρα δὲν τυπόμεν τίποτε. — Ἀλλὰ τυπῶν ἄλλων ἔργα; — Σπανίως· ἔπειτα ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τυπῶν δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἢ, ἂν οἱ συγγραφεῖς εἶναι γνωστοί, ὡς ὁ μακαρίτης Πούσκιν, φερ' εἰπεῖν, τότε πληρονομεν ἀκριβῶς. — Ἄκαί ἂν τὸ ἔργον μου ἀξίζει πραγματικῶς; — Πιθανόν. Ἰδοῦ, ἂν, παραδείγματός χάριν, ὁ κύριος Α. Β. ἢ ὁ κύριος Β. Γ. ἐγγυᾶται ὅτι τὸ σύγγραμμά σας θ' ἀρέσῃ εἰς τὸ κοινόν, τότε μὲ τὸν καιρὸν. . . Ἰσως. . . ἀλλ' ἡμεῖς τώρα δὲν τυπόμεν διόλου. — Καὶ ταῦτα εἰπὼν μοὶ ἔστρεψε τὰ πόδια καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον.

— Ἄκουσ' ἀδελφέ, τὴν συμβουλὴν μου, εἶπεν ὁ Σούλτζ. Πολλάκις μοὶ εἶπες ὅτι εἰς τὸν τόπον σου ἔχεις γράϊν μητέρα. Πήγαινε πλησίον τῆς καὶ ζήτησε κἄμμιαν θέσιν εἰς τὸ ἴδιον μέρος, πρᾶγμα εὐκόλον, ἐκεῖ. Ἔστο τίμιος ἄνθρωπος, ἐκτέλει τὰ χρέη σου, τὸ ὁποῖον εἶναι προτιμότερον οἷας δῆποτε δόξης, μὴ πλανᾶσαι μὲ ἀπατηλὰς ἐλπίδας. Εἶσαι ποιητὴς διότι εἶσαι πτωχός· ἂν ἦτο πλούσιος, δὲν θὰ ἐγίνεσο ποιητής. Σοὶ τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε ἢ ποιήσεις ὁμοιάζει τὸν ἔρωτα, ὁ ἔρως τὴν ποίησιν· τὰ ἥρεμα αἰσθήματα εἶναι ἐπίσημα καὶ οὐχὶ πονηρὰ· εἶναι φῶς, καὶ ὄχι φλόξ, θερμαίνουσι, ἀλλὰ δὲν καίουσι. Πίστευσε με, τρέξε εἰς τὸ χωρίον σου, σὲ συμβουλεύω ὡς ἀδελφός.

Ὁ Σούλτζ ὠμίλει ματαιῶς. Ὁ νέος ἐζήτητο μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Οἱ μέλανες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἤστραπτον, τὰ χεῖλη ἔτρεμον, ἡ κόμη ἐχύνετο ἐν ἀταξίᾳ.

Ἐν τῇ παραφορᾷ του ὤρμησεν ἐξω τοῦ δωματίου καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα δὲν ἐπανῆλθε. Ἀστυνομικοὶ κλητῆρες ἰδόντες ἄνθρωπον ὡς ἐν καταστάσει μέθης, ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς ἀστυνομικὸν σταθμόν, ὁποῦθεν ἀπελύθη τὴν ἐπιούσαν.

Εἰς τὸν βίον τυγχάνουσιν ἐνίοτε παράδοξοι προσεγγίσεις. Ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἐν τῷ αὐτῷ ὑπερφῶ συνητήθησαν δύο ὁμοίαι φύσεις, δύο ἀδελφοὶ κατὰ τὴν πτωχεῖαν καὶ τὰ αἰσθήματα. Ἀμφότεροι θύματα τῶν ἰδίων ἐλπίδων, ἀμφότεροι ἀκούσαντες τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆς ἀπατηλῆς νεότητος, ἀμφότεροι καταβεβλημένοι ὑπὸ μίας καὶ τῆς αὐτῆς θλίψεως. Ἀλλ' ὁ Σούλτζ ἦτο πρεσβύτερος· ἢ μετὰ τῆς ζωῆς πάλιν τὸν κατεπόνησε πλεῖστον τοῦ ἐξημμένου αὐτοῦ συντρόφου, πλὴν δὲ τούτου τόσον πολὺ ἐπάλαισεν, ὥστε αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐξησθένουν ἤδη. Ἡ συννεχὴς λύπη, ὅπως καὶ ἡ διηνεχὴς εὐτυχία, φέρει εἰς τὴν ἀπάθειαν· ὁ ἀπελπισμὸς γίνεται τῆς

ζωῆς ἕξις, καὶ προξενεῖ εἰδὸς τι πρόφρου καὶ τρομεροῦ ψυχικοῦ θανάτου. Ὁ Σούλτζ εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ὁ σύντροφός του ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος· αἱ ἐντυπώσεις του ἦσαν ζωηραὶ, ὀξείαι· στιγμιαίως μετέβαιεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἄλλοτε μὲν κλαίων, ἄλλοτε δὲ γελῶν, καὶ νῦν μὲν παραιδόμενος εἰς τῆς φαντασίας τὰ ὄνειρα, ἔπειτα δὲ βυθιζόμενος εἰς ἀπόγνωσιν. Ὁ Σούλτζ ἀπεναντίας ἦτο ἡσυχος.

[Ἐπειτα τὸ τέλος.]

Π. Α. ΑΣΙΟΤΗΣ.

ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΑ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σ. Δ. Βυζαντίου]

Ἡ ἐθιμοτυπία ἢ ἐθιμοταξία καὶ ὁ συρμός (l'etiquette et la mode) εἶνε δύο θεότητες συγγενεῖς, ἐπίσης σεβασταί, ἐπίσης ἰδιότροποι, διοικουσαι ἀνευθύνως τὸν κοινωνικὸν κόσμον, ἂν ὅπου ὁ κόσμος κοινωνικὸς ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ συρμοῦ αἱ φάσεις διαδέχονται ἀδιδῶς ἀλλήλας, ποικιλλόμεναι ἐπ' ἀπειρον, καθὼς καὶ αἱ τῆς σελήνης, ὅσῳ νεαρώτεραι, τόσῳ ποθεινότεραι· αἱ τῆς ἐθιμοταξίας μένουσιν ἀμετάβλητοι, ἐπαναλαμβανόμεναι κατὰ τὸν αὐτὸν ἀείποτε τύπον καὶ ρυθμόν, καθὼς τὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης ἔργα, σεμνυνόμενα διὰ τὸ γῆρας αὐτῶν, καὶ τοῦτο μόνον προῖσχύμενα τῆς κυριαρχικῆς μονιμότητος αὐτῶν ἰσχυρότατον δικαίωμα. Ἀλλ' οὐχ ἦττον τῆς νομοθεσίας ἀμφοτέρων αὐτῶν αἱ παραγγελίαι ἐκτελοῦνται ἀπαραβάτως καὶ πολὺ ἀκριβέστερα παρὰ τὰς τῆς ἠθικῆς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς θεοσεβείας· διότι τοιοῦτοι εἴμεθα οἱ ἄνθρωποι, ἀκριβεῖς καὶ ζηλότυποι παρατηρηταὶ παντός, ὅ,τι ἀποβλέπει τὸν ἔξω ἄνθρωπον καὶ τὰ πρὸς ἐπίδειξιν, ὀλίγωροι δὲ καὶ ἀκηδεῖς, ἐκ τοῦ ἐναντίου, πρὸς τὴν συνείδησιν ἡμῶν καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον.

Τῆς παγκοσμίου δὲ ταύτης ἐθελοδοουλίας δὲν ἐξαίρουσιν οὔτε αὐτοὶ οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου θνητοί, ἐν ὅσῳ παριστάνουσιν ἐνὺπαίθρῳ τὸ νενεμημένον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς τύχης ἢ τοῦ δικαιοῦματος πρόσωπον. Καὶ ὁ Σουλτάνος, ὁ μᾶλλον ἀπόλυτος οὗτος αὐτοκράτορας, εἶναι δούλος τῆς ἐθιμοταξίας. Ἐν τῷ ὄσχατος τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ δύνανται, παραδ. χάριν, νὰ προσφυλαχθῇ ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου, κρατῶν θολίαν ἢ τυλιγμένον μὲ τὸ σάλιον, ὁ Σουλτάνος ὑπάγει εἰς τὸ τζαμίον βρεχόμενος καὶ χιονιζόμενος· διότι δὲν δύναται οὔτε ν' ἀποφύγῃ τὴν κατὰ παρασκευὴν πομπικὴν εἰς τὸ τζαμίον προέλευσιν, ὡς ἔχουσιν παρεκτός τῆς θεοσεβείας καὶ πολιτικῆς αἰτίας. Ἀπρότιος γὰρ ἐν τοῖς τοῦ Σαραγίου ἀδύτοις δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος ὁ τῶν Πιστῶν οὗτος ἀρχηγός, ὀφείλει κατὰ παρασκευὴν καὶ περίσῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑψηλούς του καὶ τοὺς ξένους πρέσβεις, ὅτι δὲν ἐγένετο παρανάλωμα βραδίουργίας τινὸς τῶν ἐν

τῷ Χαρμεῖῳ τόσον συνήθων. Τῆς ὑποχρέωσης δὲ ταύτης δὲν τὸν ἀπαλλάττει οὔτε ἡ βαρυτάτη νόσος, καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Σουλτάνος Μαχμούδ ὁ Α' ἐξέπνευσε μεταξύ τῶν δύο τοῦ Σαραγίου θυρῶν, ἐπιστρέφων ἀπὸ τοιαύτης τινὸς προσελεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν, καὶ τοὶ κακῶς διακείμενος ὑπὸ νόσου χρονίας, ἠναγκάσθη ἀπ' ἐναντίας τῆς γνώμης τῶν ἰατρῶν του, νὰ ὑπάγῃ οὐχ ἦττον, μάλιστα δυνάμενος νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου, καὶ ἐψιμυθιωμένος ἵνα συγκρούσῃ τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου του· διότι εἶχεν ἔναυλα εἰς τὰς ἀκοὰς εἰσέτι, ὅτι τοῦ πατρὸς του ἀναβαλόντος ποτὲ τὴν τοιαύτην προσέλευσιν, διότι ἐκεῖτο πυρέσσων, παρ' ὀλίγον ἐξεβρόχνητο στάσις.

Ὁ Σουλτάνος εὕρισκετο ἐν τῷ δωματίῳ του καθήμενος ἐπὶ στιβάδος· ἂν δὲ ἐστρέφετο πρὸς τὸ παραθύριον καὶ ἀνεσύρετο τυχὸν τὸ τοῦ ἱματίου του κράσπεδον, ἀμέσως εἰς τῶν ἐκατέρωθεν τῆς θύρας παριστάνων ἐξ ὑπαρμιθῆς κοιτωνιτῶν ἢ διαιταρίων, μὴ περιμένων νὰ τῷ δοθῇ, καθὼς εἰς τὸν τοῦ Φιλίππου αἰγμάλωτον ἐκείνον, ἢ ἄδεια, προσήρχετο τρέχων ἀκροποδητῆ, καὶ μετὰ τὴν ἐξ ἔθους προσκύνησιν, λαμβάνων εὐλαβῶς τὴν αὐτοκρατορικὴν ποδιάν, ἐπανέφερον αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην θέσιν, καλύπτων οὐχὶ ἀσχήμονά τινα γύμνωσιν, ἀλλὰ τὴν ἀναξυρίδα τοῦ Σουλτάνου· διατί; διότι οὕτως ἀπῆται ἡ ἐθιμοταξία.

Ὁ Βεζίρης ὑπεδέχετο πρέσβυν· ἀλλ' ὅπως μὴ ὑποτεθῇ ὅτι περιέμενον αὐτὸν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἢ, εὔρεθεις ἐντὸς αὐτῆς καθήμενος, βιασθῇ νὰ τὸν προσηκωθῇ εἰσερχόμενος, εἰσῆρχετο συγχρόνως αὐτὸς διὰ μίας καὶ ἐκεῖνος δι' ἄλλης θύρας, καὶ συνυπνιτῶντο οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Τρικλίνου, ἀπαράλλακτα καθὼς καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῦ Κάρλοβιτς, ἦτις παρ' ὀλίγον ἤθελεν ἄλλως ματαιωθῇ, ἐὰν ὁ ἐξ ἀπορρήτων Μαυροκορδάτος δὲν ἐπενόει τὴν ὀκτάπυλον ἐκείνην σκηνὴν καὶ τὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς στρογγύλην ἐκείνην τράπεζαν, περὶ τὴν ὁποίαν συνεκάθησαν εἰσελθόντες συγχρόνως οἱ ὀκτὼ ἀπεσταλμένοι. Καὶ τί πρῶτον, τί δ' ὕστερον ν' ἀπομνημονεύσῃ τις τῶν μηχανημάτων τῆς πολυδαίδαλου ταύτης ἐπιστήμης, τῆς ἐθιμοταξίας; Φρίκη ἤθελε καταλάβει καὶ τὴν τολμηροτέραν τῶν ἀναγνωστρίων ἡμῶν (ἐὰν ἡ τύχη μᾶς ἀξίωση καὶ ἀναγνωστρίων), καὶ νὰ ἴδῃ μόνον τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον ἑνὸς τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις σπουμένων ἤδη, χάριν τῷ Θεῷ, οὐχὶ βιβλίων, ἀλλὰ κτιρίων, τῶν ἐπιγραφόμενων Cérémonial, τοῦ Winterfell, τοῦ Lunig, τοῦ Stievens, τοῦ Moser κτλ. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ αὐτὴ ἦν ἡ κυριώτερα σπουδῆ, ἡ διηνεχὴς μελέτη τῶν πάλαι καὶ νῦν Μεγάλων Τελεταρχῶν, τῶν Maitres de Ceremonies, τοῦ Τσακούμπασα,¹ τῶν Τεσσεριπατσήδων¹ τῆς Ἰψηλῆς Πύλης, καὶ . . . τοῦ αἰωνίας

¹ Ἐπὶ τῶν τελευταίων ἀξιωματικῶν παρὰ τοῖς Τούρκοις.

καὶ πληκτικωτάτης μνήμης Κουρπαλάτου! Διότι ἀφ' οὗ οἱ Ῥωμαῖοι ἔχασαν ἄχρι καὶ τοῦ φλοιοῦ τῶν παλαιῶν αὐτῶν προγονικῶν ἀρετῶν, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ μιμηθῶσι τὰ μεγαλοφανῆς ἐξωτερικῶν τῶν Ἀσιανῶν. Τὰ δὲ ἐξωτερικὰ σημεῖα τῆς διακρίσεως τῶν κοινωνικῶν βαθμῶν ὠρίσθησαν μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας, ὥστε ἡ παράδωξις καὶ τοῦ ἐλαχίστου ὄρου τῆς θείας ταύτης ἱεραρχίας (οὕτω τὴν ὀνόμαζον) ἐλογίσθη οὐδὲν ἐλαττον ἢ Ἱεροσολία. Οἱ Βυζαντινοὶ δὲ πόσα συμφέροντα τοῦ Κράτους δὲν διεκινδύνευσαν, πόσας διαπραγματεύσεις, μετὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐθνῶν, ἐν ὅσῳ δὲν τὰ ἐφοβοῦντο, δὲν ἐματαιώσαν, μόνον ἵνα μὴ παραβῶσι τὴν ἐθιμοταξίαν;

Τῆς Ἰσπανίας αἱ βασιλίσσαι τρέχουσι κίνδυνον νὰ γένωσι παρανάλωμα τοῦ ἵππου αὐτῶν, ἐὰν, ἀφηνιάσαντος αὐτοῦ, δὲν προφθάσωσι νὰ σύρωσι τὸν πόδα αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ ἀναβολέως. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ἐθιμοταξία δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐγγίσῃ κἀνεὶς τὸν πόδα τῆς Βασιλίσσης!

Μετέβη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Κίναν, ὅπως διαπραγματευθῇ συνθήκην ἐμπορικὴν· ἀλλὰ, μάλιστα φθάσας μετὰ πολὺμηνον πλοῦν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Οὐρανίου Κράτους, ἐπέστρεψεν ἄπρακτος καὶ χωρὶς νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν αὐτοκράτορα! διότι δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ δύο ἢ τρεῖς γονυκλισίας περισσότερον, ἢ νὰ κύψῃ τὸ μέτωπον ἄχρι τοῦ ἐδάφους, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῇ ὁ εὐλογημένος τὸν εὐφυῆ ἐκείνον Ἕλληνα πρεσβευτὴν, ὅστις ἐβρόβησε κατὰ γῆς ἀπαρατήρητος τὸ δακτυλίδιον του, καὶ κύψας ὅπως τὸ ἀναλάβῃ, ἔδοξε προσκυνῆσαι τὸν ἐπὶ θρόνου βάρβαρον· ἢ τὸν ἄλλον ἐκείνον, ὅστις κατηγορούμενος διότι προσέπεσεν εἰς τὸν πόδα ἄλλου τοιοῦτου ἀνδρεικέλου, «Τί πταίω ἐγώ, ἀπεκρίθη, ἐὰν οὗτος ἔχη τὰ ὠτία εἰς τοὺς πόδας;»

ΕΠΙΔΕΙΞΙΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΟΣ

Οὐχὶ σπανίως ἐν τοῖς θεάμασιν, ὧν μόνος σκοπὸς εἶνε ἡ τέρψις τῶν θεαμένων, δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ πολλὰ καὶ περίεργα περὶ τῆς δεξιότητος καὶ τῆς δυνάμεως τῶν μυῶνων, ἢν εὐκολώτατα ἐπιδεικνύουσιν ἄνθρωποι τινες ἐξαιρέτως ὑπὸ τῆς φύσεως πεπρωκισμένοι. Σημειώτεον δ' ἐν παράδῳ ὅτι αἱ παραστάσεις αὗται δὲν εἶνε ὅλως ἀχρηστοὶ καὶ εἰς τοὺς φυσιολόγους.

Πολλοὶ σχοινιστάται, ὡς γνωστὸν, φέροντες ἐπ' ὄμου τηλεβόλον πλήρως δύνανται νὰ ἐκκενώσωσι αὐτὸ χωρὶς νὰ καταβληθῶσι ὑπὸ τοῦ βάρους καὶ τοῦ ἔνεκα τῆς ἐκφυροσκορητικῆς κλονισμοῦ. Τοῦτο εἶνε σύνθετος· ἀλλὰ τὸ παντὸς θαυμασμοῦ ἄξιον εἶνε ἡ βόμνη ἢν ἐπεδείξατο σχοινοβάτης τις ἐν Παρισίῳ κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ. Καὶ οὗτος ἐξεκένωσε τηλεβόλον

² Εἶδος Ἀυλάρχου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

ἀλλὰ κρατῶν αὐτὸ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἀλλ' ἀπλῶς στηρίζων ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ φέρων ὄλον τὸ βάρος αὐτοῦ διὰ τῶν χειρῶν, ἀπαράλλακτα ὅπως σκοπεύομεν ὅταν θέλωμεν νὰ πυροβολήσωμεν δι' ἀπλοῦ ὄπλου. Ὁ αὐτὸς οὗτος κρεμασθεὶς ἀπὸ τῶν κνημῶν ἀνείλικυσε διὰ μόνων τῶν ὀδόντων τοῦ ἵππεά ὁμοῦ καὶ ἵππον. Ἐτερος δέ τις (M. Treniz) δεξιότατος περὶ τὰς ἀσκήσεις τῆς ἰσορροπίας ἔχων πολλοὺς καὶ μεγάλους ζυλίλους κύβους καὶ ἀναρρίπτων αὐτοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐσχημάτιζε δι' αὐτῶν εἰς τὸν ἀέρα διάφορα σχήματα ἀρχιτεκτονικά, μετασχηματίζων καὶ τροποποιῶν αὐτὰ μετ' ἀκριθείας μεγίστης καὶ ἐλεγχούσης δεξιότητά ἀξιοθαύμαστον. Καὶ πλεῖστα δὲ ἄλλα δείγματα τῆς ἰκανότητός του ἐπεδείκνυε ἐκλύων τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν εὐνοίαν τῶν θεωμένων.

[La Nature, 1879]

Η*

ΡΑΦΤΕ, ΞΥΛΟΝΕ, ΔΟΥΛΕΙΑ ΝΑ ΜΗ ΣΟΥ ΛΕΙΠΗ

Ἡ ἀνωτέρω παροιμία εἶνε ἐν πληρεστάτῃ ἐφαρμογῇ παρὰ τοῖς Προμοσλενῶν τῆς Σπιτοβέργης. Οὗτοι, ἐκ τῆς θήρας μόνον ἀποζώντες, κατὰ τὰς μακρὰς χειμερινὰς νύκτας, μὴ ἔχοντες ἄλλην τινὰ ἀσχολίαν καταγίνονται ἀενάως εἰς τὸ νὰ δένωσι κόμβους, οὓς ἔπειτα λύουσι. Καὶ τοῦτο διότι εἶνε ἐπικίνδυνον αὐτοῖς νὰ κοιμῶνται πλ. οὐ τῶν πέντε ὥρων, ἐπεὶ δὴ ὁ πολὺς ὕπνος καὶ ἡ ἔλλειψις ἐργασίας ἀναπτύσσουσι τάχιστα στομακίαν.

Kyria EAENH*

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Η'

ΤΗ ΚΥΡΙΑ Χ'—ΕΙΣ ΑΥΚΕΡΝΗΝ. (1879)

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 16 Ἰουλίου 1879.

Δὲν σοῦ ἔγραψα τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους σπουδαίους λόγους, τῶν ὁποίων ὁ σπουδαιότερος εἶνε, ὅτι δὲν εἶχα τί νὰ σοῦ γράψω. Ἡ ἐξουμολόγησίς μου αὕτη μὲ ἀπαλάττει, ἐλπίζω, τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἄλλων, ὡς ἀπῆλλάγη ποτὲ ὁμοίως ἀπαριθμήσεως ὁ ἀρετῆς ἐκεῖνος δῆμαρχος, ὅστις ὑποδεχόμενος τὸν βασιλέα του καὶ δικαιολογούμενος ὅτι δὲν διέταξε πυροβολισμοὺς ἐπὶ τῆ ἐλεύσει του, ἤρχισε μὲν λέγων πανηγυρικῶς, ὅτι ἐβδομήκοντα ἦσαν οἱ λόγοι τῆς ἐλλείψεώς του, προσέθηκε δὲ μετὰ τοῦτο ἐν πάσῃ ταπεινότητι, ὅτι ὁ πρῶτος αὐτῶν ἦτο ἡ ἐλλείψις πυρίτιδος. Ὁ μεγαθύμος βασιλεὺς τὸν ἀπῆλλάξε τότε τῆς ἀριθμήσεως τῶν ὑπολοίπων ἐξήκοντα ἐννέα λόγων ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἡ ἰδική σου μεγαθυμία θὰ δειχθῆ τοῦλάχιστον ἴση, ἂν ὄχι καὶ ἀνωτέρα τῆς βασιλικῆς. Μεγαθυμία; Ἰδική σου μεγαθυμία;—Ἐνθυμούμαι τὴν τελευταίαν σου ἐπιστολήν, καὶ αἱ ἐλπίδες μου καταβαίνουσιν ὑπὸ τὸ ἄρτιον, πολὺ περισσότερον καὶ ἀπὸ τοῦ ταλαίπωρου Λαυρίου τῆς μεταοχρᾶς. Σὺ μεγαθύμος; καὶ τί ἄλλο! Ἄν εἶ-

χες σὺ τὴν χριστιανικὴν αὐτὴν ἀρετὴν, δὲν θὰ μοῦ ἔγραφες βεβαίως τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔγραφες. Ἄν κόκκον καὶ μόνον συμπαθείας ἠσθάνετο ἡ τρυφερά σου καρδιά πρὸς τὴν δυστυχῆ ἀθηναίαν, ἥτις κατ' αὐτὴν τὴν εὐδαίμονα τῶν Ἀθηνῶν ἐποχὴν ψήφεται ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τὸν καύσωνα καὶ πασπαλώνεται ἀπὸ τὸν κονιορτόν, δὲν θὰ τῆς περιέγραφες μὲ τόσῃ θριαμβευτικῇ εὐχαρίστησιν τὰς λεπτομερείας τοῦ θελκτικῆς σου ταξιδίου ἀπὸ τὴν Μεζοζορα Αἰμυνη εἰς τὴν Αἰμυνη τῆς Αὐκέρνης. Ὁ περιωρίζεσο μόνον νὰ καταρασθῆς τὰ πυκνὰ τοῦ κονιορτοῦ σύννεφα, τὰ ὅποια σ' ἐτύφλωσαν, ὡς μοῦ γράφεις, μεταξὺ τῆς Βιάσκας καὶ τοῦ Ἀϊρόλου, θὰ ἤρκεισο εἰς τὴν κωμικὴν περιγραφὴν τοῦ Μεγάλου Ξεροδοχείου τῆς Βιάσκας, τὸ ὁποῖον ἐδυσκολεύεσο, λέγεις ν' ἀνεύρης μεταξὺ τῶν περικυκλούντων αὐτὸ οἰκίσκων, καὶ θ' ἀνελογίζεσο ἴσως, ὅτι ζῶσα ἐγὼ ἐν μέσῳ τῶν κυνικῶν καυμάτων τῶν Ἀθηνῶν, δὲν θὰ ὑπεδεχόμην βέβαια μὲ μειδίαμα εὐχαριστήσεως τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῶν ἰδικῶν σου διασκεδάσεων καὶ τέρψεων, οὔτε τὸν ποιητικὸν πανηγυρισμὸν τῶν χιόνων τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔτρεμες σὺ ἐκ τοῦ ψύχους ἐν μέσῳ Ἰουλίῳ! Ἄλλὰ σὺ εἶσαι ἀσπλαγχνος καὶ ἐγωϊστικὴ φύσις! Οὔτε τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀμιμήτου δροῦμου παρέλειψες, ὅστις ὑπερναθαίνων τὸ γιγάντειον ὄρος διαγράφει 46 καμπὰς μόνον ἐντὸς τῆς κοιλάδος τῆς Τρέμολας· οὔτε τὴν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἐστοιχισμένην ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ ἄλυτον πλέον χιόνα· οὔτε τὴν πρασίνην χλόην ἥτις θάλλει ἐπὶ τοῦ φυτικού χώματος, ὅπερ ἀπέθηκε βαθυμῆδὸν ὁ ἀνεμος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν χιόνων· οὔτε τοὺς καταρράκτας, οἵτινες γωνεύομενοι ὑπὸ τοὺς προαιωνίους πάγους, ἀναδύουσι μακρότερον καὶ κατακρημνίζονται ἐπὶ τὰς μελανὰς τῶν ἐλατῶν κορυφὰς· οὔτε τοὺς κολοσσιαίους καὶ προσηνεῖς κύνας τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου, οἵτινες σὲ ἔσφρον ἤρμα ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος, ἵνα λάβωσι μικρὰν τινα μερίδα τοῦ προγεύματός σου· οὔτε τὰ πορφυρὰ χαμαικέρασα, ἅτινα ἔδραψες ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ· οὔτε τὰς γραφικὰς τῶν Ἑλβετίδων ἐνδυμασίας, οὔτε τὴν καταπληκτικὴν Γέφυραν τοῦ Διαβόλου, οὔτε τοῦ Φλύγεν τὴν ἀμίμητον τοποθεσίαν, οὔτε τῆς λίμνης σου τὰ πράσινα κύματα, οὔτε... οὔτε τίποτε τέλος πάντων, ὅπερ ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τὴν ζηλείαν μου καὶ τὸν φθόνον μου, καὶ νὰ μοῦ καταστήσῃ ἀφορητοτέραν τὴν ἐν Ἀθήναις θερινὴν διαμονήν. Εἶνε φιλικὸν αὐτό; εἶνε εὐσπλαγχνον; εἶχε χριστιανικόν; Ἄς ὀψεσαι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ὅτε ὁ Πλάστης θὰ σ' ἐρωτήσῃ, — καὶ θὰ σ' ἐρωτήσῃ βεβαίως—διὰ τί ἐταξείδευες εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὅτε ἡ φίλη σου ἔμεινε εἰς τὰς Ἀθήνας; καὶ διατί σὺ ἐκρύβονες ἐπὶ τῶν Ἀλπεῶν, ὅτε ἡ ταλαίπωρος ἐκεῖνη ἀνελύετο

εἰς ἰδρωτὰ ἐν μέσῳ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος; Μὴ νομίσης ὁμοῦ, ὅτι δὲν εἶχομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μικρὰς μας διασκεδάσεις αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Λέγω μικρὰς, βλέπεις, μὲ ὄλην τὴν πρέπουσαν μετριοφροσύνην, καθότι περὶ μεγάλων παρ' ἡμῖν δὲν πρόκειται, ἔσον καὶ ἂν προσποιώμεθα ἐνίοτε τοὺς μεγάλους. Ἐν πρώτοις εἶχομεν πολιτικὴν ἀνεμοταραχὴν, ἥτοι σάλον κοινοβουλευτικόν, ὡς λέγουσιν οἱ πολιτικοί. Ἡ κυβέρνησις, δηλαδή, συνεκάλεσε τὴν βουλὴν, ἡ βουλὴ ἀπεδοκίμασε τὴν κυβέρνησιν, ἡ κυβέρνησις ἔδωκε τὴν παραίτησίν της, ἔπειτα πάλιν ἔμεινε, διότι ἡ ἀντιπολίτευσις δὲν ἐσχημάτισεν ἄλλο ὑπουργεῖον, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐφάνη ὅτι εἶχε καὶ πάλιν διάθεσιν νὰ ἀποδοκίμασῃ τὴν κυβέρνησιν, ἡ κυβέρνησις ἔστειλε τὴν βουλὴν ὅθεν ἦλθεν. Ἐννοεῖς σὺ τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ; ὄχι βέβαια· οὐδ' ἐγώ. Σὲ μέλει; ὀλίγον ἀναντιβόητως· κ' ἐμὲ τὸ ἴδιον. Λέγουσιν τριγύρω μου ὅτι τὰ πράγματα εἶνε σπουδαῖα· ἀλλ' ὅσοι τὸ λέγουσιν φαίνονται ὡς ν' ἀστειύονται, καὶ δὲν τοὺς πιστεύω. Τὸ μόνον σπουδαῖον εἶνε κατ' ἐμὲ αἰδιακῶς πεντήκοντα περίπου χιλιάδες δραχμῶν, αἵτινες ὑπῆρξαν τὸ τίμημα τῆς ὀκταμήρου ἐκτάκτου συνόδου τῆς βουλῆς μας. Ὁ ταλαίπωρος ἑλληνικὸς λαὸς πληρώνει ἐτι τέλους πάντοτε les pots cassés. Ἐπειτα, πλὴν τῶν πολιτικῶν, εἶχομεν καὶ ἐν ἑκτακτοῦ συμβάν, ἰκανῶς κωμικοδραματικόν, τὸ ὁποῖον ἀρκετὰ μᾶς συνεκίνησε καὶ μᾶς διεσκέδασε αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι εἰς σὲ δὲν θὰ κάμῃ μεγάλην ἐντύπωσιν· ἡμεῖς ὁμοῦ οἱ μικροπολίται, οἵτινες δὲν ἔχομεν καθ' ἡμέραν αὐτὰ τὰ τυχερὰ, ἀκούμεθα καὶ εἰς τὰ ὀλίγα, ἀναλογιζόμενοι τὴν παλαιὰν παροιμίαν «ὅταν μὴ κρέας παρῆ καὶ ταρίχῳ στερεκτέον», τὴν ὁποίαν ὁ ὑπὸ τῆς μου μεταφράζει «ἐν ἐλλείψει χαρτοσήμου καλὸ ν'» καὶ τὸ στουπόχαρτον». Ἐπειδὴ δὲ νομίζω κ' ἐγώ, ὅτι ἡ τυχερὰ αὕτη διασκεδάσις ἡμῶν τῶν μικροπολιτῶν δύναται νὰ διασκεδάσῃ καὶ σὲ τὴν κοσμοπολίτιδα, σοῦ διηγούμαι τὸ γεγονός. Ἄκουσε λοιπὸν, καὶ διασκεδάσε.—ἂν θέλῃς, ἐννοεῖται ὑποχρεωμένη δὲν εἶσαι. Ἐπαξιωματικὸς τις ἐπεθύμησε νὰ συνδέσῃ τὴν δάφνην τοῦ πολέμου πρὸς τὴν μύρτον τοῦ ἔρωτος. Θῦμα πρόχειρον τῶν φονικῶν του βλεμμάτων εὐρέθη κόρη τις ἀπλῆ καὶ ἀνακκος, δεκαπενταετὶς μόλις, ἥτις καὶ καταλιποῦσα τὸν πατρικὸν οἶκον, ὅπου, φαίνεται, εἶχε βαρυνθῆ ν' ἀκούῃ ἀπὸ πρώτης μέχρις ἐσπέρας τὸ τύπτω τύπτεις τοῦ διδασκάλου πατρός της,—ἴσως δὲ καὶ νὰ τὸ αἰσθάνεται ἐνίοτε—παρηκολούθησε τὸν ἐκπορητὴν τῆς καρδίας εἰς μικρὸν τινα ἐν Νεαπόλει (τῶν Ἀθηνῶν) οἰκίσκον, ὅπου, ἀλλάζασα γραμματικὴν, ἐκλίνε τὸ j'aime, tu aimes ἀντὶ τοῦ βαρέος ἐκεῖνου ἑλληνικοῦ ῥήματος.

Ὁ πατὴρ ὁμοῦς ἤθελε τὴν κόρην του, καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀρχὴ ἤθελε τὸν παραπληθύνοντα ἥρωά της. Ἀνεζητήθη λοιπὸν τὸ ἐρημητήριον τῶν δύο περιστέρων, εὐρέθη μετὰ κόπους πολλοὺς, καὶ τὰ πεζὰ τῆς ἐξουσίας ὄργανα—ὄχι, ἐλησμόνησα· ἦσαν καὶ ἵππαις—προσεκάλεσαν τὸν νεαρόν Ἄρην νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν πατέρα της τὴν νεαρωτέραν Ἀρροδίτην. Ἀλλὰ τὸ ζεῦγος τὸ ἐρωτικόν, ἐνθυμούμενον καὶ ἀντιγράφον ἴσως τὸ ἐπινοήμα τοῦ Σελεσίνου καὶ τοῦ Ἐκδιέρου τοῦ Méry, ἐκλείσθη καὶ ἐμαρδαλώθη ἐντὸς τῆς φωλιᾶς του, καὶ ἐδήλωσεν εἰς τοὺς πολιορκούντας αὐτὸ κλητῆρας καὶ στρατιώτας, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον ἐνόει νὰ χωρισθῆ. Εἰς μάτην αἱ παρακλήσεις τοῦ πατρός, εἰς μάτην αἱ προσκλήσεις τῶν κλητῆρων, εἰς μάτην αἱ ἐπιταγαὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς. Ὁ ἥρωας τῆς κωμωδίας, προσαγορευόμενος ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς ἐρωτικῆς του φωλιᾶς τὸ περιεστάμενον πλῆθος, ἐδήλου ῥητῶς καὶ κατηγορηματικῶς, ὅτι εἶχεν ἐντὸς τῆς οἰκίας πετρέλαιον καὶ δυναμίτιδα καὶ πῦρ, καὶ ἐκτὸς τούτων σπάθην καὶ πολὺκροτον· ὅτι εἰς πρώτην ἀπόπειραν ἐκβιάσεως τῆς οἰκίας, ἤθελε πυροβολῆσαι κατὰ τοῦ πρώτου πολμητίου, ἤθελε κόψει τὸν λαυρὸν τῆς ἐρωτικῆς του περιστέρως, ἤθελε ἀνάψει τὸ πετρέλαιόν του, καὶ... πρὶν ἡ ἀνατινάξῃ εἰς τὸν ἀέρα διὰ δυναμίτιδος τὴν οἰκίαν ἤθελεν... αὐτοκτονήσῃ διὰ τῆς τελευταίας τοῦ πολυκρότου του βολῆς. Τὸ πρᾶγμα, ἐννοεῖς, ἐφάνη κάπως σπουδαῖον εἰς τοὺς πολιορκητάς, διότι ὀλίγοι, φαίνεται, μεταξὺ αὐτῶν ἐγγνώριζον τὸν ἥρωα. Τὸ περιστῶς πλῆθος ἐφοῖξε, τὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας συνεκινήθησαν καὶ κάπως τὸ ἐσυλλογίσθησαν, ἐπλατύνθη δὲ ἰκανῶς ὁ κύκλος τῶν περιέργων, οἵτινες τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἶχον προτιμήσει τὸ ἐν Νεαπόλει θέαμα ἀπὸ τὴν παράστασιν τοῦ Ἀμλετ ἐν τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τὴν τοῦ Ὀρφέως ἐν Φαλήρῳ. Συμβουλίου γενομένου ἐκρίθη καλὸν νὰ ἀλωθῶσιν οἱ ποιητικοὶ ἔρασταὶ διὰ τοῦ πεζοτάτου μέσου τῆς πείνης. Φρουρά τακτικὴ ἐστήθη πρὸ τοῦ ἐρημητηρίου τῶν δύο περιστέρων, καὶ περιπολίαι τακτικαὶ μετηλλάσσοντο εἰς ὄρας τακτάς, πρὸς ἀνεκφραστον διασκεδάσιν τῶν ἀργῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν περιέργων γειτόνων, οἵτινες οὔτε Ἄντρον τῶν Νυμφῶν ἐσυλλογίζοντο πλέον, οὔτε Βουλὴν, οὔτε πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. Δυστυχῶς ὁμοῦς τὸ πρᾶγμα ἐκοινολογήθη, ἡ πόλις ἤρχισε συγκινουμένη, ὁ σπουδαῖος τύπος ἐπελήθη τοῦ ζητήματος, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη ἀπήτει τὴν αὐστηράν τοῦ νόμου ἐκτέλεσιν. Αἱ ἀρχαὶ κατενόησαν ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ μένωσιν ἀπαθείς—ἡ καὶ συγκεινημένοι· ἀδιάφορον—θεαταὶ τῶν γενομένων, καὶ ἀπεράσισαν νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐξ ἐφῶδου ἄλωσιν τῆς ἐρωτικῆς ἀκροπόλεως. Προχθὲς λοιπὸν τὴν πρώϊαν ἐγένετο ἐν πρώτοις κατὰ τὴν τάξιν τοῦ πολέμου ἡ εἰς παράδοσιν πρόσ-

κλήσεις τῶν πολιορκουμένων. Ἄλλ' ὁ ἦρως ἐξελθὼν εἰς τὸν ἐξώστην, παρισταμένης ἐν δεξιῶν τῆς νεκρᾶς καὶ μυρτοστεροῦς ἡρώιδος, ἐλάλησεν εἰς τὸ κοινὸν διὰ μακρῶν, κρατῶν τὴν σπάθην του διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ ἀνημμένην λαμπάδα ἐξ ἀριστερᾶς, καὶ ἐδήλωσε βροντωδῶς ὅτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τοῦ περιεστῶτος λαοῦ ἤθελε φρονεῦσαι τὴν νεάνίδα καὶ πυρπολήσει διὰ πετρελαίου τὸν οἶκον. Τὴν δὲ λῶσιν μάλιστα ταύτην παρηκολούθησε καὶ δραματικῆ τις παντομίμα, καθ' ἣν ἐκεῖνος μὲν προσήγαγε τὴν σπάθην του εἰς τὸν τράχηλον ἐκείνης, ἐκείνη δὲ ἐκλείσεν ἐν ἐρωτικῇ ἐκστάσει τοὺς ὀφθαλμοὺς οἷονεὶ μέλλουσι νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν λευκὴν τῆς Ἀφροδίτης περιστερᾶν. Τὸ ἄκικον κοινὸν ἐνόμισε πρόσφορον νὰ φρίξῃ καὶ ἀνεκραύγασε μάλιστα ἐκ τρόμου. *Sic notus Ulixes!* Ἄλλ' οἱ στρατιῶται δὲν ἐνόμισαν ἀναγκαῖον γὰρ συγκινηθῶσι· διαρρήξαντες δὲ διὰ πελέκειων τὴν θύραν, ἐνῶ μάλιστα ὁ ἦρως ἐξηκολούθει χειρῶν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου καὶ κραυγάζων, καὶ περιφέρων πάντοτε τὴν σπάθην του εἰς τῆς ἐρωμένης του τὸν λαιμὸν, καὶ γυμνῶν τὰ στήθη του καὶ προκαλῶν τοὺς πυροβολισμοὺς τῶν στρατιωτῶν, εἰσῆλθον ἐκεῖνοι εἰς τὸν οἶκον, καὶ τὸν συνέλαβον ἐν πάσῃ πεζότητι. Πρὶν ἢ ὁμοῦς τὸν συλλάβωσι, προφθάσας ἐκεῖνος, ἐκρήμνισεν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου εἰς τὴν ἐδὸν . . . τίνα ὑποθέτετε; τὴν νεκρὰν ἡρώϊδα τοῦ οἰκογενειακοῦ δράματος, ὡς θὰ ἔλεγε πρόγραμμα τι τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. Οὕτω μὲν ἀπήχθη ὁ ἦρως εἰς τὸ φρουραρχεῖον, ἡ δὲ ἡρώϊς εἰς παρακειμένον τι φαρμακεῖον, ὅπως τῇ δοθῇ ἡ πρώτη βοήθεια.

Σὲ διεσκέδασεν ἡ ἱστορία μου; τὸ ἐλπίζω. Ἄν σ' ἔλθῃ τώρα ἡ περιέργεια νὰ μ' ἐρωτήσης: τί θὰ τὸν κάμουν τὸν παράδοξον αὐτὸν ἦρωα; θὰ σ' ἀπαντήσω ἀφελῶς: δὲν ἤξεύρω. Ἄν ἐξῶν ἄλλου, θὰ ἤξευρα καὶ θὰ σοῦ τὸ ἔλεγα. ΣΟΜΙΑ

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δαυκῆς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

214.

Ἦ τοῦ ἀπλοῦ στρατιώτου ἀνδρεία ἐπιτήδευμα εἶναι ἐπικίνδυνον, ὃ μετέρχεται ὁ πολεμιστὴς αὐτός, τὸν ἐπιούσιον αὐτοῦ θηρεύων ἄρτον.

215.

Ἦ τελεία ἀνδρεία καὶ ἡ ἀνανδρεία ἡ ἐντελής τὰ ἔσχατα εἶναι ἄκρα, εἰς ἃ σπανίως ὁ ἄνθρωπος φθάνει. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο αὐτῶν ἀντιθέτων ἐσχατιῶν περιέχεται χώρα ἐκτεταμένη, περιλαμβάνουσα ὅλα τὰ ὑπόλοιπα τῆς θαρραλεότητος εἶδη. Ὑπάρχουσι δὲ τὸσαῦτα ἐν μέσῳ τῶν ἄκρων αὐτῶν τῆς ἀνδρείας βαθμῶν διαφοραὶ, ὅσαι ἀριθμοῦνται παραλλαγὰι τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων διαθέσεων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄνδρες, οἵτινες ἀρχαμένους

τῆς μάχης προθύμως προκινδυνεύουσι, παρατεινομένου δὲ τοῦ ἀγῶνος, ἀποβάλλουσι τὸ θάρρος αὐτῶν καὶ ἐνδίδουσι εὐκόλως. Ἄλλοι δὲ ὡς ἀρχοῦντα δέχονται τὰ πεπραγμένα, ἅμα κατὰ τὰς περὶ ἀνδρείας προλήψεις τοῦ κόσμου ὑπεράνω παντὸς φόγου τεθῶσι, ὀλίγον δὲ περὶ κατορθώματος ἄλλου φροντίζουσι. Τινὲς δὲ δὲν δύνανται νὰ κατισχύσωσι πάντοτε ἐπίσης πάντος αὐτῶν φόβου. Ἄλλοι δὲ καταλαμβάνονται ἐνίοτε ὑπὸ φόβου πανικοῦ, καὶ ἄλλοι ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν πολεμιῶν, φοβούμενοι νὰ μείνωσιν ὅπου ἐτάχθησαν. Τινὰς δὲ ἢ ἐκ μικρῶν κινδύνων ἐξίς ἀναδεικνύει θαρραλέους καὶ παρασκευάζει αὐτοὺς εἰς μεγάλων κινδύνων ἀπάντησιν. Ἄλλοι δὲ ἀνδρείως μὲν μάχονται κατὰ τῶν μαχαιροφόρων πολεμιῶν, φοβούνται δὲ τὰ ὄπλα τὰ πυροβόλα, καὶ ἄλλοι τοῦναντίον, τὰ μὲν πυροβόλα ὄπλα καταφρονοῦσι, τρέμουσι δὲ τὰς μαχαίρας. Ὅλα δὲ τὰ εἰρημένα τῆς θαρραλεότητος εἶδη ἔχουσι τι κοινόν, τὸ ἐξῆς. Ἦ νύξ, αὐξάνουσα τοὺς φόβους καὶ κρύπτουσα τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ ἔργα, ἐπιτρέπει τοῖς μαχομένοις τὸ φεῖδεσθαι τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωῆς. Ὑπάρχει δὲ καὶ γενικώτερον τι τοιαύτης φειδοῦς εἶδος· διότι οὐδεὶς τῶν μαχομένων πράττει ὅ, τι ἐν ὀρισιμένη περιστάσει ἡδύνατο νὰ πράξῃ, ἐὰν ἦτο βέβαιος περὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Ὅθεν εὐκόλως πᾶς τις καταλαμβάνει, ὅτι ὁ φόβος τοῦ θανάτου ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέρος τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἐξαχθέντων ἐν ἔτει 1878 προϊόντων τῆς Ἀμερικῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ βᾶμβαξ. Ἦ ἀξία του ὑπερέβη τὰ 180 ἑκατομμύρια δολλαρίων.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Δίκαζε ἐχθροὺς καὶ ποτὲ φίλους, διότι ἐκ δύο ἐχθρῶν ἀποκτᾶς ἕνα φίλον, καὶ ἐκ δύο φίλων ἕνα ἐχθρὸν.

Ὅποιος τρώγει τὴν πῆτταν μόνος του, θὰ σελλῶνῃ μόνος τὸ ἄλογόν του.

Ὅταν ἐρχεται ἡ δόξα, χάνεται τὰ μνημονικόν (Ἰσπανικαὶ παροιμίαι.)

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οἱ Ἰάπωνες κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ ἔτους ἐποχὰς ὅπως διατηρήσωσι κωπὴν τὸ κρέας θέτουσι αὐτὸ εἰς πορσελλάνιον πινάκιον μὲγα (πιετῆρα) καὶ ἐπ' αὐτοῦ καταχέουσι θερμότατον ὕδωρ μέχρι οὗ τὸ κρέας καλυφθῇ ἐντελῶς· εἶτα δὲ ἐπιχέουσι ἔλαιον ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ διαφυλάττουσι. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀπολείεται ὅλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ κρέατος, δι' ἧς ὡς γνωστὸν ἐπέρχεται ἡ σήψις καὶ οὕτω τὸ κρέας διατηρεῖται πρόσφατον.